

WICEPREZES
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Małgorzata Motylow

KNO.410.001.01.2022

Pan
Przemysław Czarnek
Minister Edukacji i Nauki
Ministerstwo Edukacji i Nauki
ul. Wspólna 1/3
00-529 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/22/001 Wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 50 00, F +48 22 444 57 93
NIK@NIK.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ministerstwo Edukacji i Nauki, ul. Wspólna 1/3, 00-529 Warszawa, powstałe z dniem 1 stycznia 2021 r. w wyniku przekształcenia Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Ministerstwa Edukacji Narodowej ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Przemysław Czarnek, Minister Edukacji i Nauki ² , od 19 października 2020 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Departament Nauki, Oświaty i Dziedzictwa Narodowego
Kontrolerzy	<ol style="list-style-type: none">1. Cezary Pomarański, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21531.2. Teresa Zębala, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21518.3. Joanna Hołowacz, doradca ekonomiczny, legitymacja służbowa nr 21520.4. Zbigniew Winecki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/7/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r.5. Piotr Główka, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/9/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r.6. Agnieszka Kowalska, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/6/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r.7. Mateusz Seroka, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/8/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r.8. Marcel Knyżewski, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr KNO/10/2022 z dnia 12 stycznia 2022 r. <p style="text-align: right;">(akta kontroli str. 1-10)</p>

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny wykonania budżetu państwa na rok 2021 pod względem legalności, celowości, rzetelności i gospodarności działań podejmowanych przez dysponenta części budżetowej 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk.
Zakres kontroli	Ocenie podlegały w szczególności: <ul style="list-style-type: none">– realizacja wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,– realizacja wydatków budżetu państwa w części 67 – Polska Akademia Nauk, w tym rzeczowe efekty uzyskane w wyniku realizacji zadań finansowanych ze środków publicznych,– sporządzenie rocznych sprawozdań budżetowych oraz sprawozdań za IV kwartał 2021 r. w zakresie operacji finansowych,

¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie utworzenia Ministerstwa Edukacji i Nauki oraz zniesienia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. poz. 2334).

² Dalej: Minister.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

- prowadzenie ksiąg rachunkowych w zakresie odnoszącym się do dochodów i wydatków oraz związanych z nimi należności i zobowiązań w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości sporządzania sprawozdań w części 30 – Oświata i wychowanie,
- system kontroli zarządczej w zakresie prawidłowości i rzetelności sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- nadzór i kontrola sprawowane przez dysponenta części budżetu państwa w trybie art. 175 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴, w tym:
 - a) nadzór nad wykonaniem planów finansowych podległych jednostek,
 - b) nadzór nad wykorzystaniem i rozliczeniem dotacji wypłaconych z budżetu państwa w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie.

Ponadto przeprowadzono analizę porównawczą danych ujętych w rocznym sprawozdaniu Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

Podstawą sformułowania oceny wymienionych wyżej obszarów były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych:

- analiza realizacji wydatków budżetu państwa i budżetu środków europejskich, w tym efektów uzyskanych w wyniku wydatkowania środków,
- kontrola prawidłowości zmian budżetu dokonywanych w części 28, 30 i 67 w trakcie roku budżetowego,
- kontrola prawidłowości zmian wynikających z podziału rezerw celowych,
- kontrola prawidłowości dokonanych blokad,
- kontrola przestrzegania ustalonych dla części 28 i 30 limitów wydatków, w tym – limitów środków na wynagrodzenia,
- kontrola wykorzystania środków otrzymanych z rezerw budżetowych,
- szczegółowa analiza wybranej próby wydatków urzędu obsługującego Ministra,
- kontrola prawidłowości udzielania i realizacji wybranych zamówień publicznych,
- analiza przyznania, wykorzystania i rozliczenia wybranych dotacji,
- analiza stanu zobowiązań,
- dokonanie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych prowadzonych dla części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- szczegółowa kontrola wybranych zapisów i dokumentów księgowych,
- analiza prawidłowości sporządzenia wybranych sprawozdań,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań w części 30 – Oświata i wychowanie,
- analiza stosowanych przez dysponenta procedur kontroli zarządczej dotyczących sporządzania sprawozdań i prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka,
- analiza stosowanych przez dysponenta instrumentów nadzoru nad wykonaniem budżetu państwa i budżetu środków europejskich przez podległe jednostki finansowane w ramach części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka oraz 30 – Oświata i wychowanie.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej kontrolowanej działalności.*

⁴ Dz. U. z 2021 r. poz. 305, ze zm. Dalej: ufp.

III. Ocena ogólna⁵ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r. w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, części 30 – Oświata i wychowanie oraz części 67 – Polska Akademia Nauk.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Wydatki zostały poniesione z zachowaniem zasad gospodarowania środkami publicznymi określonymi w przepisach o finansach publicznych. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków.

Jednakże w Ministerstwie w cz. 28, 30 i 67 nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

Ponadto stwierdzone nieprawidłowości w cz. 28 polegały na:

- 1) sporządzeniu pięciu wniosków zakupowych⁶ na łączną kwotę 135,3 tys. zł, które nie spełniały wymogów wynikających z zarządzenia nr 6 Dyrektora Generalnego MEiN z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w MEiN;
- 2) niezatwierdzeniu przez Ministra – do dnia 1 kwietnia 2022 r.⁷ – rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym udzielonych czterem podmiotom⁸, pomimo upływu terminu określonego w art. 152 ust. 2 ufp, wydłużonego w związku ze szczególnymi rozwiązaniami wprowadzonymi w art. 153j ustawy COVID-19;
- 3) posługiwaniu się w 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było nierzetelne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie opiniuje sporządzone przez Ministra sprawozdania budżetowe, stwierdzając, że stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzonych sprawozdań. Sprawozdania łączne w części 28 - Szkolnictwo wyższe i nauka oraz części 30 - Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek), jak również sprawozdania jednostkowe w części 67 – Polska Akademia Nauk, zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (Ministerstwo) oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Księgi rachunkowe dysponenta części 28 - Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzono prawidłowo, z zachowaniem ciągłości i kompletności ewidencji operacji gospodarczych.

Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na sporządzeniu w cz. 28 sprawozdania Rb-N za IV kw. 2021 r. niezgodnie z § 12 ust. 4 i § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b i pkt 7 Instrukcji sporządzania sprawozdań stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych nie miała wpływu na ocenę częściową.

⁵ W kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. Najwyższa Izba Kontroli stosuje następujące oceny: pozytywna i negatywna. W przypadku gdy nie zostały spełnione kryteria ani dla oceny pozytywnej, ani dla negatywnej stosuje się ocenę w formie opisowej.

⁶ Wnioski o numerach: 136/WZ/2021, 219/WZ/2021, 234/WZ/2021, 228/WZ/2021, 87/WZ/2021.

⁷ Tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

⁸ Umowa nr 1/OPI PIB/DC/2021 – dotacja dla OPI-PIB na kwotę 70 000 tys. zł, umowa nr 1/NCBR/DC/2021 – dotacja dla NCBR na kwotę 961 478 tys. zł, umowa nr MEiN/NAWA/2021/1 – dotacja dla NAWA na kwotę 123 416,5 tys. zł. umowa nr 1/E-343/WBN/2019 – dotacja dla UW na kwotę 271 141,8 tys. zł.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

Część 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka

OBSZAR

1. Dochody budżetowe

Opis stanu faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r., kontrola dochodów budżetowych w części 28 została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2021¹⁰ dochody budżetowe w części 28 zaplanowano w kwocie 32 650 tys. zł, z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 32 100 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa – 500 tys. zł, a w dziale 750 – Administracja publiczna (urząd obsługujący Ministra) – 50 tys. zł.

Zrealizowane dochody wyniosły 210 581,1 tys. zł, tj. o 545% więcej niż planowano i były większe o 96 560,8 tys. zł od dochodów uzyskanych w 2020 r.

Zrealizowane w dziale 730 dochody wyniosły 165 901 tys. zł. Największe dochody zrealizowano w rozdziale 73008 – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju¹¹ (70 619,2 tys. zł), oraz w rozdziale 73009 – Narodowe Centrum Nauki (41 616,7 tys. zł). Wynikało to głównie ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności przez beneficjentów NCBR (56 166,7 tys. zł) i beneficjentów Narodowego Centrum Nauki (39 400,2 tys. zł).

Zrealizowane w dziale 752 dochody wyniosły 44 620,4 tys. zł, tj. o 44 120,4 tys. zł więcej niż planowano i o 37 288,7 tys. zł więcej niż zrealizowane dochody w 2020 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności (§ 295) (21% dochodów ogółem).

Zrealizowane w dziale 921 dochody wyniosły 3,3 tys. zł, tj. o 0,2 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2020 r. Dochody w tym dziale stanowiły wpływy ze zwrotów niewykorzystanych dotacji oraz płatności, dotyczące dochodów majątkowych.

Zrealizowane w dziale 750 dochody wyniosły 56,5 tys. zł, tj. o 6,5 tys. zł (o 13%) więcej niż planowano i o 83 tys. zł mniej niż zrealizowane dochody w 2020 r. w tym dziale. Największy udział w dochodach stanowiły wpływy z najmu i dzierżawy oraz z tytułu kar i odszkodowań wynikających z umów (72,8% ogółu dochodów).

Stan należności pozostałych do zapłaty w części 28 na koniec 2021 r. wynosił łącznie 17 956,8 tys. zł, w tym 14 298,3 tys. zł zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. Należności wynikały głównie z decyzji określającej zwrot dotacji (10 417,9 tys. zł) i były niższe niż w 2020 r. Zmniejszeniu także uległy zaległości netto o 12,5% w stosunku do 2020 r. W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty na koniec 2021 r.

(akta kontroli str. 115-118, 2049-2077)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁰ Ustawa budżetowa na rok 2021 z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz. U. poz. 190, ze zm.).

¹¹ Dalej: NCBR.

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej na 2021 r. zaplanowano w części 28 wydatki w wysokości 21 738 172 tys. zł. Plan wydatków w tej części budżetowej został zwiększony środkami z części 81 budżetu państwa – Rezerwy ogólne (34 680 tys. zł) oraz z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe (711 754 tys. zł¹²), a także zwiększony o kwotę 1 002 767 tys. zł w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej. W wyniku powyższych zmian wydatki zaplanowano w wysokości 23 487 373 tys. zł.

Wydatki budżetu państwa w części 28 wyniosły 23 231 559,2 tys. zł (98,9% planu po zmianach), z tego w dziale 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka zrealizowano wydatki w kwocie 22 970 211,7 tys. zł, w dziale 752 – Obrona narodowa w kwocie 149 811,8 tys. zł, w dziale 851 – Ochrona zdrowia – 17 490,9 tys. zł, w dziale 921 – Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego – 33 793,6 tys. zł oraz w dziale 750 – Administracja publiczna – 60 251,2 tys. zł. Wydatki były wyższe o 1 169 180,1 tys. zł od wydatków zrealizowanych w 2020 r.

Wydatki, które nie wygasły z upływem 2021 r. wyniosły 65 449,1 tys. zł, z tego w dziale 730 – 64 212,3 tys. zł a w dziale 750 – 1 236,9 tys. zł.

(akta kontroli str. 119-125, 280-281, 2272-2302, 2485-2491)

Środki pochodzące z części 81 budżetu państwa – Rezerwa ogólna, w wysokości 34 680 tys. zł, przeznaczono na zwiększenie subwencji, w trybie określonym w art. 368 ust. 8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce¹³ dla trzech uczelni¹⁴ oraz dwóch państwowych instytutów badawczych¹⁵. Dofinansowano również dwa zadania realizowane przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki.

Wnioski do Ministra Finansów o rozdysponowanie rezerwy ogólnej budżetu państwa kierowano w związku z zarządzeniami Prezesa Rady Ministrów¹⁶ w sprawie przyznania środków za pośrednictwem Ministra dla konkretnej jednostki. Szczegółowym badaniem objęto wszystkie decyzje (siedem) dotyczące rezerwy ogólnej na łączną kwotę 34 680 tys. zł. Środki w wysokości 31 800 tys. zł zostały przekazane jako zwiększenie subwencji na podstawie art. 368 ust. 8 upsw. n.

Pozostała kwota w wysokości 2 880 tys. zł została przekazana na dofinansowanie zadań realizowanych przez Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie¹⁷ oraz Ministerstwo Edukacji i Nauki¹⁸.

(akta kontroli str. 1511-1524, 2272-2302, 2485-2491)

Zadanie realizowane przez MEiN dotyczyło uruchomienia kampanii społecznej dotyczącej popularyzacji nauki oraz budowania zaangażowania w naukę wśród dzieci, młodzieży oraz lokalnych społeczności. Częścią prowadzonych działań informacyjnych była promocja

¹² poz. 8 – 43 679,3 tys. zł, poz. 20 – 13,8 tys. zł, poz. 31 – 17 840,9 tys. zł, poz. 49 – 650 220 tys. zł.

¹³ Dz. U. z 2022 r. poz. 574 ze zm. Dalej: upsw. n.

¹⁴ Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie – 10 000 tys. zł (subwencja razem ze środkami MEiN wyniosła 25 000 tys. zł); Akademii Ignatianum w Krakowie – 10 000 tys. zł; Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie – 5 000 tys. zł (subwencja razem ze środkami MEiN wyniosła 15 000 tys. zł).

¹⁵ Instytutu Łączności – Państwowego Instytutu Badawczego w Warszawie – 5 000 tys. zł; Instytutu Ochrony Roślin – Państwowego Instytutu Badawczego w Poznaniu – 1 800 tys. zł.

¹⁶ Zarządzenia Prezesa Rady Ministrów: nr 116 z dnia 20 lipca 2021 r., nr 165 z dnia 6 września 2021 r., nr 189 z dnia 23 września 2021 r., nr 349 z dnia 23 grudnia 2021 r., nr 353-354 z dnia 28 grudnia 2021 r. oraz nr 359 z dnia 30 grudnia 2021 r.

¹⁷ Zadanie pn. Organizacja studiów anglojęzycznych dla studentów mniejszości religijnych i etnicznych pochodzących z terenów objętych dyskryminacją oraz przemocą, a w szczególności z Afryki – 380 tys. zł.

¹⁸ Zadanie pn. Kampania społeczna dotycząca popularyzacji nauki oraz budowanie zaangażowania w naukę wśród dzieci, młodzieży oraz lokalnych społeczności – 2 500 tys. zł.

Programu Budowy Małych Centrów Nauki Kopernik – Stref Odkrywania Wyobraźni i Aktywności (SOWA) utworzonego w ramach Rządowego Funduszu Polski Ład. Uruchomione środki z rezerwy ogólnej w wysokości 2 500 tys. zł zostały wykorzystane w 99,9% (niewykorzystana kwota wyniosła 2,3 tys. zł). Podejmowane działania obejmowały przede wszystkim produkcję i emisję spotów reklamowych oraz materiałów drukowanych promujących Program SOWA oraz Polski Ład.

(akta kontroli str. 106-113, 162-198, 2272-2302, 2485-2491)

Środki pochodzące z części 83 budżetu państwa – Rezerwy celowe w wysokości 711 754 tys. zł przeznaczono na:

- dwa programy stypendialne¹⁹ (poz. 31 – kwota 17 840,9 tys. zł),
- podwyżki wynagrodzeń dla nauczycieli akademickich (poz. 49 – kwota 648 220 tys. zł),
- zwiększenie subwencji dla Centrum Łukasiewicz na podstawie art. 368 ust. 8 upswn (poz. 49 – kwota 2 000 tys. zł),
- podwyżki i dodatki dla pracowników służby cywilnej (poz. 20 – 13,8 tys. zł),
- dotacje celowe przeznaczone na refundację wkładu własnego uczelni związanego z realizacją projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych dla trzech podmiotów²⁰ (poz. 8 – kwota 5 493,3 tys. zł),
- dotacja celowa przeznaczona na wypłatę transz dla beneficjentów przez NCBR w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020²¹ – Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju (poz. 8 – kwota 38 186 tys. zł).

(akta kontroli str. 490-500, 2272-2302, 2485-2491)

Szczegółowemu badaniu poddano osiem rezerw celowych na łączną kwotę 703 794,3 tys. zł (98,9% środków przyznanych w ramach rezerwy celowej).

Zaplanowane w poz. 49 części 83 budżetu państwa środki na pokrycie skutków podwyżek dla nauczycieli akademickich od 1 października 2020 r. otrzymało 98 uczelni na kwotę 648 220 tys. zł. Nieprawidłowości w zakresie rozdysponowania rezerwy nie stwierdzono.

(akta kontroli str. 199-214, 2272-2302, 2485-2491)

Program Stypendialny im. Konstantego Kalinowskiego „Solidarni z Białorusią” był realizowany jako zadanie zlecone przez MEiN w formie dotacji celowej dla Uniwersytetu Warszawskiego (Studium Europy Wschodniej) ze środków poz. 31 rezerwy celowej budżetu państwa. Beneficjent zwrócił kwotę 2 992 tys. zł, co oznaczało wykonanie budżetu na poziomie 69,8%.

Wynikało to z faktu, że 112 osobom wstrzymano wypłatę stypendium z powodu niepodjęcia studiów wyższych z różnych przyczyn z możliwością wznowienia płatności. Ponadto 111 osób zostało skreślonych z listy uczestników Programu m.in. z powodu nieukończenia kursu języka polskiego lub rezygnacji. W październiku 2021 r. na wniosek UW, przy zachowaniu poziomu finansowania, MEiN zgodził się, w ramach aneksu z dnia 4 października 2021 r. do umowy, na przeprowadzenie dodatkowego naboru do Programu. Zgodnie ze sprawozdaniem UW zrekrutowano do końca roku 78 osób.

(akta kontroli str. 204-207, 255-275, 2272-2302, 2485-2491)

¹⁹ Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego (9 895 tys. zł) oraz Program Stypendialny im. Stefana Banacha (7 946 tys. zł).

²⁰ Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu – projekt „Centrum Kompetencji Społecznych” (173,9 tys. zł); Politechnika Gdańska – projekt STOS (5 059,7 tys. zł); Uniwersytet Medyczny w Łodzi – projekt BRAIN (259,6 tys. zł).

²¹ Środki dla beneficjentów III Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju” realizujących projekty wyłonione w trybie konkursowym i pozakonkursowym (łącznie 158 186 tys. zł, przy czym kwota 120 000 tys. zł została przeniesiona z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich, natomiast kwota 38 186 tys. zł z poz. 8 części 83).

Subwencja przyznana Centrum Łukasiewicz na podstawie art. 368 ust. 8 upswn w kwocie 2 000 tys. zł została przeznaczona przede wszystkim na zatrudnienie od 1 lipca 2021 r. nowych pracowników specjalistycznych (21 etatów – 1 134 tys. zł) oraz dodatki dla obecnych pracowników Centrum z tytułu okresowego zwiększenia zadań (866 tys. zł).

(akta kontroli str. 210-214, 2272-2302, 2485-2491)

W ramach środków finansowych pozyskanych z poz. 8 rezerwy celowej, MEiN przeznaczyło kwotę 5 493,3 tys. zł na refundację części wkładu własnego sfinansowanego przez uczelnie realizujące projekty finansowane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych. Przyznane kwoty dotacji celowych były zgodne z wcześniejszymi założeniami ustalonymi z instytucjami zarządzającymi na poziomie samorządu województwa oraz Ministrem Finansów. W przypadku dwóch uczelni²² zaplanowane kwoty zostały wykorzystane w całości, natomiast jeden podmiot, ze względu na przesunięcie wyboru wykonawcy zaplanowanych prac, wykorzystał jedynie 11,4%²³.

(akta kontroli str. 215-216, 232-245, 2272-2302, 2485-2491)

Pismem z 9 września 2021 r. skierowano do Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej prośbę o rozważenie możliwości wsparcia budżetu części 28 o kwotę 1 000 000 tys. zł. W uzasadnieniu podano, że kwota środków przeznaczanych na działalność inwestycyjną w uczelniach publicznych oraz instytutach Sieci Łukasiewicz jest niewystarczająca i stanowi nieustający problem tych podmiotów. Zwrócono także uwagę, że infrastruktura uczelni wymaga modernizacji w celu ograniczenia jej emisyjności w kontekście polityki tzw. „Nowego Zielonego Ładu”. Zaproponowano przyznanie uprawnionym podmiotom środków w formie subwencji. Minister nie występował o ujęcie w ustawie budżetowej środków finansowych na wskazane cele we wcześniejszych latach.

W związku z wejściem w życie 22 października 2021 r. ustawy z dnia 1 października o zmianie ustawy budżetowej na rok 2021²⁴ zwiększono środki dysponentowi części 28 o 1 002 767 tys. zł w następujących rozdziałach:

- rozdział 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza – 900 000 tys. zł, w tym na subwencje z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych (38 648 tys. zł) oraz subwencje z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych (861 362 tys. zł),
- rozdział 73020 Działalność Sieci Badawczej Łukasiewicz – 100 000 tys. zł, co zostało przeznaczone na subwencję z budżetu na utrzymanie i rozwój potencjału dydaktycznego i badawczego dla jednostek niezaliczanych do sektora finansów publicznych,
- rozdział 73019 – Działalność podmiotów funkcjonujących w obszarze nauki i szkolnictwa wyższego – 221 tys. zł, co zostało przeznaczone na wynagrodzenia osobowe pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne i składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy,
- rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej – 2 546 tys. zł, co zostało przeznaczone na wynagrodzenia osobowe pracowników, członków korpusu służby cywilnej, ubezpieczenia społeczne, Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy.

Sprawozdania z wykonania planu rzeczowo-finansowego jak również sprawozdania z wykorzystania subwencji, w tym realizacji zadań przez instytuty Sieci Łukasiewicz oraz uczelnie, zostaną złożone w terminie do 30 czerwca 2022 r.

Wzrost środków na wynagrodzenia osobowe pracowników, składki na ubezpieczenia społeczne i składki na Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy w rozdziale 73019

²² Politechnika Gdańska – projekt STOS oraz Uniwersytet Medyczny w Łodzi – projekt BRAIN.

²³ Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu – projekt „Centrum Kompetencji Społecznych” (wykorzystano 19,9 tys. zł z przyznanych 173,9 tys. zł).

²⁴ Dz. U. poz. 1900.

wynikał ze zwiększenia funduszu wynagrodzeń pracowników państwowej sfery budżetowej, z przeznaczeniem na dodatkowy fundusz motywacyjny w wysokości 6% planowanych na 2021 r. wynagrodzeń osobowych oraz z rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 30 lipca 2021 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych zasad wynagradzania osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe²⁵. Niewykorzystana kwota 1 236,8 tys. zł przeznaczona na specjalne dodatki motywacyjne w dziale 75001 została zgłoszona do wykazu wydatków, które nie wygasają z upływem roku budżetowego.

(akta kontroli str. 276-279, 2272-2302, 2485-2491)

W 2021 r. w części 28 dokonano, na podstawie dwóch decyzji, blokad w łącznej wysokości 7 448,9 tys. zł, w tym w ramach działu 851 Ochrona zdrowia – 1 700 tys. zł oraz działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 5 748,9 tys. zł. Obie decyzje o dokonaniu blokad podjęto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ufp z tytułu nadmiaru posiadanych środków. W dziale 851 wynikało to z korekty składek zdrowotnych dokonanych przez uczelnie oraz jednostki w wyniku kontroli Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz zmniejszenia środków na opłacanie składek z uwagi na stabilną sytuację rynku pracy. Środki zablokowane w dziale 750 dotyczyły zaplanowanych wydatków m.in. na usługi remontowe, delegacje krajowe i zagraniczne, wynagrodzenia bezosobowe, wydatki i zakupy inwestycyjne.

(akta kontroli str. 476-487, 2272-2302, 2485-2491)

W 2021 r. Minister w ramach części 28 nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów dyspozycji wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 zgodnie z treścią art. 69 ust. 2 ustawy z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw²⁶.

(akta kontroli str. 11)

Wydatki na dotacje oraz subwencje w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wyniosły 21 778 663,4 tys. zł²⁷ (99,6% planu po zmianach). Środki te przekazano 467 jednostkom systemu szkolnictwa wyższego i nauki, w tym uczelniom i instytutom badawczym – w ramach dotacji podmiotowych kwotę 1 915 965,6 tys. zł, natomiast w ramach dotacji celowych kwotę 3 611 933 tys. zł.

Kontrolą objęto 43,4% zrealizowanych wydatków na dotacje celowe w łącznej wysokości 1 566 393,6 tys. zł²⁸. Spośród dziesięciu badanych umów dotacyjnych w pięciu²⁹ przypadkach wykorzystanie środków dotacji przekroczyło 90%, natomiast w dwóch przypadkach wyniosło odpowiednio 57,7% i 78%. W jednym przypadku część środków dotacji (1 614 tys. zł, tj. 10,8% przyznanej kwoty) zostało uznane za wydatki niewygasające, natomiast pozostała kwota została wykorzystana w 99,8%. Dwa podmioty wykorzystywały środki w całości. W odniesieniu do czterech umów stwierdzone nieprawidłowości zostały opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

NIK ponadto zwraca uwagę, że w umowie dotacyjnej nr 1/OPI PIB/DC/2021 zawartej z Ośrodkiem Przetwarzania Informacji – Państwowym Instytutem Badawczym w dniu 18 lutego 2021 r. nie zamieszczono zapisów dotyczących rozliczenia ewentualnych przychodów z tytułu zwrotów lub kar umownych uzyskanych przez dotowany podmiot w ramach zadań finansowanych środkami z dotacji. W sprawozdaniu z 27 stycznia 2022 r. zawierającym rozliczenie dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym Instytut wykazał

²⁵ Dz.U. z 2021 r. poz. 1394. Dalej: rozporządzenie Prezydenta RP w sprawie zasad wynagradzania.

²⁶ Dz. U. poz. 568, ze zm. Dalej: ustawa COVID-19.

²⁷ W tym 266 367,7 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu Unii Europejskiej (UE).

²⁸ Badaniem objęto dotację celową dla Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBR), Uniwersytetu Warszawskiego (UW), Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej (NAWA), Ośrodka Przetwarzania Informacji Państwowego Instytutu Badawczego (OPI- PIB), Akademii Wychowania Fizycznego w Warszawie (AWF), Centrum Nauki Kopernik (CNK) oraz Centrum Łukasiewicz (CŁ).

²⁹ NCBR – 99,9%, UW (ICM – WBN) – 99,8%, CNK (NAUKOBUS) – 97,2%, CNK (SOWA) – 93,5%, NAWA – 99,8%.

w pozycji przychody dwa tytuły – zwrot środków za szkolenie oraz karę umowną na łączną kwotę 16 266,68 zł (odpowiednio 3 726,68 zł i 12 540 zł). Pani Elżbieta Żebrowska, Wicedyrektor Departamentu Budżetu i Finansów w piśmie z 1 kwietnia 2022 r. wskazała, że departament merytoryczny (DIR) został poinformowany o konieczności uregulowania tej kwestii w kolejnych umowach zawieranych z OPI-PIB.

(akta kontroli str. 1582-1666, 2272-2302, 2316-2352, 2353-2363, 2485-2491)

Na świadczenia na rzecz osób fizycznych wydatkowano 54 998,6 tys. zł (96% planu po zmianach). W dziale 730 wydatkowano 54 939,2 tys. zł, a największe wydatki poniesiono na stypendia różne (§ 325 w rozdziale 73016 – Pomoc materialna dla studentów i doktorantów) oraz na nagrody o charakterze szczególnym w kwocie 5 066,2 tys. zł (§ 304 w rozdziale 73014 – Działalność dydaktyczna i badawcza). W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatki na świadczenia na rzecz osób fizycznych wyniosły 59,4 tys. zł, tj. 18,1% planu po zmianach. Blokady środków w wysokości 208,3 tys. zł dokonano w dniu 30 grudnia 2021 r. Niewykorzystanie środków w dziale 750 wynikało m.in. z niewystąpienia okoliczności związanych z wypłatą odpraw i odszkodowań oraz z ograniczonym skutkiem pandemii funkcjonowaniem zespołów doradczych Ministra.

Na wydatki bieżące jednostek budżetowych w części 28 budżetu państwa wydatkowano 927 486,8 tys. zł³⁰ (94% planu po zmianach), w tym w dziale 730 – 850 656,3 tys. zł³¹, w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) – 59 318,1 tys. zł³², w dziale 851 – 17 490,9 tys. zł oraz w dziale 752 – 21,6 tys. zł, tj. odpowiednio 94,7%, 85,8%, 91,1% i 20,8% planu po zmianach.

Na wydatki majątkowe w części 28 budżetu państwa wydatkowano 470 410,4 tys. zł³³ (80,6 % planu po zmianach), w tym 454 112,7 tys. zł w dziale 730 (80,4 % planu po zmianach), w dziale 921 – 15 423,9 tys. zł (95,2% planu po zmianach) oraz 873,7 tys. zł w dziale 750 (36,4% planu po zmianach).

W dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) kwotę 2 400 tys. zł, zgodnie z planem rzeczowym zakupów majątkowych i wydatków inwestycyjnych w 2020 r. po zmianach, przeznaczono na realizację dziewięciu zadań³⁴. Jednocześnie w dniu 30 grudnia 2021 r. wprowadzono blokadę środków finansowych na §§ 605 i 606 na kwotę 1 406 tys. zł. W trakcie 2021 r. zrezygnowano z realizacji dwóch zadań (na łączną kwotę 1 100 tys. zł) oraz wprowadzono dodatkowo cztery zadania (na łączną kwotę 586 tys. zł). Wydatki realizowane były zgodnie z aktualizowanym na bieżąco planem wydatków majątkowych.

(akta kontroli str. 114-135, 280-281, 1532-1543, 2272-2302, 2485-2491)

W dniu 20 października 2021 r. Minister wystąpił do Ministra Finansów o zgodę na dokonanie przeniesienia na podstawie art. 171 ust. 3 ufp w dziale 750 wydatków w wysokości 600 tys. zł, z § 6050 – Wydatki inwestycyjne jednostek budżetowych na § 6060 – Zakupy inwestycyjne jednostek budżetowych. Zgoda ta została wyrażona w dniu 24 listopada 2021 r. (decyzja nr 16/WKP1/2021). Ponadto na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 2 ufp decyzją nr 23/WKP1/2021 z dnia 30 grudnia 2021 r. Minister Edukacji i Nauki zablokował w § 6050 i § 6060 odpowiednio kwotę 741 tys. zł oraz 665 tys. zł.

(akta kontroli str. 2272-2302)

³⁰ W tym 32 869,4 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³¹ W tym 32 528,2 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³² W tym 341,2 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³³ W tym 9 370,4 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

³⁴ Zadania i zakupy inwestycyjne: budowa systemu sygnalizacji pożaru (nadzór autorski i doposażenie instalacji) (40,7 tys. zł), stała zabudowa audiowizualna sal konferencyjnych (107 tys. zł), modernizacja sali nr 117 (51,4 tys. zł), zakup sprzętu informatycznego (298,5 tys. zł) zakup oprogramowania informatycznego (242,1 tys. zł), rozbudowa i modernizacja systemu zabezpieczeń technicznych (88,8 tys. zł), zakup projektora do wyświetlania obrazów na elewacji budynku (20 tys. zł) oraz zakup urządzenia wielofunkcyjnego (25,2 tys. zł).

Na koniec 2021 r. w części 28 wystąpiły zobowiązania do zapłaty w wysokości 3 755,9 tys. zł i dotyczyły one głównie działu 750 (urząd obsługujący Ministra) – 3 501,4 tys. zł. W dziale 750 zobowiązania do zapłaty były o 453,1 tys. zł (o 11,4%) niższe niż na koniec 2020 r. i dotyczyły głównie dodatkowego wynagrodzenia rocznego wraz z pochodnymi.

(akta kontroli str. 119-125)

Na podstawie rozporządzenia w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2020 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego w części 28 przeniesiono do realizacji w 2021 r. 13 zadań na łączną kwotę 76 944,2 tys. zł³⁵, w tym kwota 495 tys. zł dotyczyła wydatków działu 750 (urzędu obsługującego Ministra).

Spośród 13 zadań 11 zostało zrealizowanych, w tym na realizację siedmiu zadań wydatkowano w całości zaplanowane środki. Nie zostały zrealizowane dwa zadania na łączną kwotę 48 641,8 tys. zł. Na realizację zadania nr 311 „Organizacja Targów Technologii i Usług Polskich Uczelni Wyższych i Instytutów Badawczych” zaplanowano środki w wysokości 300 tys. zł. Powodem niewykorzystania środków był trwający stan epidemiczny i związane z tym ograniczenia w organizacji targów (w tym zamiana hali na szpital tymczasowy). Z uwagi na koszty organizacji targów w innej lokalizacji, przekraczające przyznane środki, podjęta została decyzja o przesunięciu organizacji targów na 2022 r. W odniesieniu do zadania nr 313, do dnia 30 listopada 2021 r. nie podjęto finalnych rozstrzygnięć dotyczących dalszej realizacji Programu Strategicznego pn. Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej na kwotę 48 341,8 tys. zł. Zastępca Dyrektora NCBR podjął decyzję o nieprzekazywaniu środków wykonawcy. Decyzja miała związek ze stanowiskiem resortu obrony narodowej dotyczącym realizacji ww. programu oraz projektów realizowanych w jego ramach. Środki na ww. zadania nie zostały pobrane z rachunku Ministerstwa Finansów.

Do dnia 30 listopada 2021 r. wydatkowano łącznie 27 798,3 tys. zł. Niewykorzystane na realizację czterech zadań środki w wysokości 8,6 tys. zł zostały zwrócone terminowo do Ministerstwa Finansów. W odniesieniu do wydatków w dziale 750 na realizację zadania wydatkowano 494,1 tys. zł³⁶.

(akta kontroli str. 38-83)

W 2021 r. do Ministra Finansów zwrócono się o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021 w części 28 kwoty 66 189 tys. zł (w rozdziale 730 na łączną kwotę 64 952,2 tys. zł, z tego współfinansowanie projektów z udziałem środków Unii Europejskiej 739,9 tys. zł oraz w rozdziale 750 – 1 236,9 tys. zł). Jako przyczynę wniosku o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających wymieniano m.in. opóźnienia w procedurach przetargowych, w tym odwołania do Krajowej Izby Odwoławczej, wydłużenia procedury administracyjnej związanej z uzyskaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, trudności w realizacji zadań, wynikające z sytuacji epidemiologicznej w kraju związanej z COVID-19. Uzasadnieniem do zgłoszenia do wykazu wydatków w ramach regionalnych Programów Operacyjnych był wzrost kosztów przetargów powodujący opóźnienie w realizacji projektów.

³⁵ Dotyczy to m.in.: realizacji przez NCBR programu strategicznego pn. „Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej” – 48 341,8 tys. zł; finansowania projektów NCBR dotyczących bezpieczeństwa państwa, będących w trakcie realizacji, w których pojawiły się problemy w związku z pandemią – 17 772,7 tys. zł; wydatków Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego (OPI PIB) na zadanie dotyczące „Wzrostu mocy obliczeniowej OPI PIB” – 5 007,3 tys. zł wydatków dotyczących udzielenia pomocy dla białoruskich studentów i naukowców w 2020 r. – Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego III – „Solidarni z Białorusią” – 3 393 tys. zł, finansowania udziału w misji Sondi Mapowania i Przyspieszenia Międzygwiazdowego (Interstellar Mapping and Acceleration Probe – IMAP) – 1 311,6 tys. zł; projektu pomocowego „Wolny Uniwersytet Białoruski” – 322,8 tys. zł.

³⁶ Zgłoszone zapotrzebowanie na środki wyniosło 494 091,46 zł. Nierozdysponowana kwota w wysokości 908,54 zł nie została pobrana.

W odniesieniu do złożonego wniosku Minister Finansów powiadomił, że brak jest uzasadnienia do ujęcia dwóch zadań³⁷, które dotyczyły projektów realizowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej i wskazał, że zadania te powinny zostać sfinansowane z budżetu dysponenta, a w przypadku niewystarczających środków możliwe będzie wystąpienie z wnioskiem o uruchomienia środków z rezerwy celowej poz. 8.

Ostatecznie, na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego³⁸, do dnia 30 listopada 2022 r. w części 28 może być realizowanych 18 zadań na łączną kwotę 65 449,1 tys. zł³⁹, w tym kwota 1 236,9 tys. zł dotyczy wydatków działu 750 (urzędu obsługującego Ministra). Zadania, które zostały przeniesione do realizacji na rok następny to:

- zakup oraz wdrożenie infrastruktury bezpieczeństwa wraz z kompletem niezbędnych urządzeń i licencji;
- nagrody o charakterze szczególnym niezaliczane do wynagrodzeń (za znaczące osiągnięcia w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej, wdrożeniowej lub organizacyjnej albo za całokształt dorobku);
- Alchemium - magia chemii jutra. Budowa nowoczesnego gmachu konferencyjno-dydaktyczno-laboratoryjnego dla Wydziału Chemicznego Politechniki Łódzkiej - II etap;
- budowa budynku Innowacyjnego Centrum Nauk Żywnościowych (Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego);
- Centrum Przestrzeni Innowacyjnej - budowa budynku dydaktyczno-administracyjnego przy ul. Batorego 8 w Warszawie (Szkoła Główna Handlowa);
- Program wieloletni Uniwersytet Warszawski 2016-2027;
- przebudowa części budynku C na pomieszczenia biblioteczne i pomocnicze (Akademia Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku);
- system analizy geometrii i biopodatności powierzchni implantów medycznych wytwarzanych przyrostowo (Pomorski Uniwersytet Medyczny);
- wykonanie instalacji sieci elektroenergetycznych zewnętrznych wraz z przyłączami (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie);
- wykonanie instalacji sieci zewnętrznych wraz z przyłączami (Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie);
- zakup klastra obliczeniowego WILiŚ (Wydziału Inżynierii Lądowej i Środowiska Politechniki Gdańskiej);
- przebudowa DS. ARKA (Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu);
- realizacja projektów badawczych w ramach celu Sieci Badawczej Łukasiewicz;
- zakup infrastruktury informatycznej niezbędnej do realizacji zadań Centrum Łukasiewicz oraz Sieci Badawczej Łukasiewicz;
- finansowanie lub dofinansowanie kosztów inwestycji dotyczących realizacji przez instytuty Sieci Badawczej Łukasiewicz projektów badawczych w ramach celu Sieci;

³⁷ „Centrum Bezpieczeństwa Transportu i Diagnostyki Pojazdów” w ramach RPO województwa mazowieckiego 2014-2020 – 266,5 tys. zł oraz „Doposażenie Hali Technologicznej w Laboratorium e-Produkcji realizujące koncepcję Przemysłu 4.0” w ramach RPO województwa zachodniopomorskiego 2014-2020 – 473,4 tys. zł.

³⁸ Dz. U. z 2021 r., poz. 2407.

³⁹ Dotyczy to m.in.: realizacji przez NCBR programu strategicznego pn. „Nowe systemy uzbrojenia i obrony w zakresie energii skierowanej” – 48 341,8 tys. zł; finansowania projektów NCBR dotyczących bezpieczeństwa państwa, będących w trakcie realizacji, w których pojawiły się problemy w związku z pandemią – 17 772,7 tys. zł; wydatków Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego (OPI) na zadanie dotyczące „Wzrostu mocy obliczeniowej OPI PIB” – 5 007,3 tys. zł wydatków dotyczących udzielenia pomocy dla białoruskich studentów i naukowców w 2020 r. – Program Stypendialny Rządu RP im. Konstantego Kalinowskiego III – „Solidarni z Białorusią” – 3 393 tys. zł, finansowania udziału w misji Sondy Mapowania i Przyspieszenia Międzygwiazdowego (Interstellar Mapping and Acceleration Probe – IMAP) – 1 311,6 tys. zł; projektu pomocowego „Wolny Uniwersytet Białoruski” – 322,8 tys. zł.

- wzrost mocy obliczeniowej OPI-PIB wraz z poprawą dostępu użytkowników do systemów teleinformatycznych prowadzonych dla MNiSW;
- zadanie zlecone przez Ministra Edukacji i Nauki Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie pn. Program wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla uczniów i nauczycieli;
- dodatkowy fundusz motywacyjny.

Do dnia 31 stycznia 2022 r. wydatkowano 5 177,8 tys. zł z tych środków.

(akta kontroli str. 133-135)

W 2021 r. w Ministerstwie przeciętne zatrudnienie – w przeliczeniu na pełnozatrudnionych – wyniosło 396 osób i było o sześć osób niższe niż przeciętne zatrudnienie w 2020 r. Na koniec 2021 r. zatrudnionych było 410 osób, tj. o 13 więcej niż na koniec 2020 r. Na wynagrodzenia w dziale 750 (urząd obsługujący Ministra) wydatkowano łącznie 41 736 tys. zł, tj. o 500 tys. zł więcej niż w 2020 r. Przeciętne wynagrodzenie w Ministerstwie w 2021 r. wyniosło 8,8 tys. zł, i było o 0,2 tys. zł wyższe niż w 2020 r.

W 2021 r. 35 osób wykonywało umowy zlecenia tj. o 16 osób więcej niż w 2020 r. Na podstawie tych umów 29 osób wykonywało zadania w komórkach merytorycznych (tzw. zadania podstawowe), a sześć w komórkach obsługowych MEiN. W stosunku do 2020 r. wzrosła liczba osób wykonujących zadania podstawowe (w 2020 r. 17 osób wykonywało te zadania) oraz osób w komórkach obsługowych (w 2020 r. dwie osoby wykonywały te zadania). W związku z wykonywaniem umów zlecenia w 2021 r. wypłacono łącznie 989,3 tys. zł⁴⁰, tj. o 74,7 tys. zł więcej niż w 2020 r.

(akta kontroli str. 12-14, 18-29, 104-105)

Minister sporządził plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych i zamieścił go na stronie internetowej oraz w Biuletynie Zamówień Publicznych w terminie wskazanym w art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych⁴¹. Sprawozdanie o udzielonych w 2021 r. zamówieniach zostało przekazane w dniu 28 lutego 2022 r.

W ramach części 28 w 2021 r. przeprowadzono ogółem 10 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, z których jedno unieważniono. Wśród udzielonych zamówień jedno przeprowadzono w trybie przetargu nieograniczonego, siedem w trybie podstawowym bez negocjacji oraz dwa z wolnej ręki, w tym jedno stanowiące powtórzenie wcześniejszego zamówienia w trybie podstawowym bez negocjacji, które zostało unieważnione. Łączna kwota udzielonych zamówień wynosiła 4 179,2 tys. zł⁴². W kontrolowanym okresie zaplanowano 257 zakupów, do których nie stosuje się ustawy prawo zamówień publicznych z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia.

Szczegółowemu badaniu poddano jedno zamówienie i 11 zakupów o łącznej wartości przedmiotu zamówienia w kwocie 947,9 tys. zł (netto), w tym zamówienie o wartości przekraczającej 130 tys. zł w trybie z wolnej ręki, tj. wykonanie usług w zakresie systemu finansowo-księgowego Quorum wraz ze szkoleniami dla pracowników Zamawiającego (241 tys. zł), a także zakupy poniżej 130 tys. zł, tj. wykonywanie czynności eksperckich, doradztwo oraz udział w spotkaniach związanych ze wsparciem Ministra Edukacji i Nauki w obszarze współpracy z samorządem terytorialnym w zakresie szkolnictwa wyższego i nauki (34,8 tys. zł); przechowywanie poza siedzibą Ministerstwa Edukacji i Nauki jego akt oraz akt jego poprzedników działu nauka i szkolnictwo wyższe (105,4 tys. zł); usługa w zakresie organizacji paneli dyskusyjnych w ramach XXX Forum Ekonomicznego (127 tys. zł); wykonanie czynności polegających na doraźnym wsparciu w zakresie realizacji inicjatyw zleconych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach zadań realizowanych przez Departament Nauki (47 tys. zł); wykonywanie czynności związanych ze wsparciem Ministra

⁴⁰ W tym 10,1 tys. zł dotyczy umów zakończonych 31 grudnia 2020 r. a wypłaconych w 2021 r.

⁴¹ Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, ze zm. Dalej: Pzp.

⁴² Dane z rejestru zamówień publicznych MEiN. Rachunek od zleceniobiorcy został wystawiony 14 stycznia 2022 r. i nie został wliczony do wydatkowanej kwoty kontrolowanych zamówień i zakupów.

Edukacji i Nauki w realizacji zadań dotyczących wykonywania prac eksperckich i doradczych dotyczących ewaluacji jakości działalności naukowej (25 tys. zł); wykonanie prac eksperckich dla Ministra Edukacji i Nauki z zakresu analizy przepisów dotyczących szkolnictwa wyższego i nauki (10 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegające na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji w obszarze nauk o żywności i żywieniu (34 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegającym na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji w obszarze public relations (15 tys. zł); wykonanie czynności polegających na doraźnym wsparciu Ministra odnośnie zadań realizowanych przez Biuro Ministra w szczególności w zakresie prowadzonej polityki komunikacyjnej Ministra oraz Ministerstwa oraz podejmowanych działań medialnych (6 tys. zł⁴³); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim polegających na wsparciu Ministra Edukacji i Nauki w ramach bieżących konsultacji dotyczących współpracy z samorządem terytorialnym w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki (13,5 tys. zł); wykonywanie czynności o charakterze eksperckim związanych ze wsparciem Ministra Edukacji i Nauki dotyczących współpracy międzynarodowej w obszarze szkolnictwa wyższego i nauki (22 tys. zł). W ramach kontrolowanych zamówienia i zakupów w 2021 r. z części 28 wydatkowano kwotę 598,3 tys. zł brutto⁴⁴.

NIK zwraca uwagę, że przyjęty sposób rozliczania umów, dotyczących wsparcia eksperckiego, doradztwa i reprezentowania Ministra, nie pozwalał na powiązanie poszczególnych czynności z rzeczywistym czasem ich wykonywania, nie dawał możliwości pełnej weryfikacji czy dane czynności zostały wykonane oraz jakie były ich efekty. Przyjęcie bardziej szczegółowego rozliczenia umożliwiłoby zweryfikowanie realnego czasu poświęconego na wykonywanie zadań, co jest szczególnie istotne, gdy wysokość wynagrodzenia zleceniobiorców jest uzależniona od czasu pracy.

(akta kontroli str. 282-301, 2272-2302)

Na podstawie wylosowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 – Rachunek bieżący jednostki działu 750 (urząd obsługujący Ministra), z zastosowaniem metody MUS⁴⁵, zbadano 16 wydatków z budżetu państwa na kwotę 2 088,7 tys. zł. W ramach doboru celowego, zbadano 10 wydatków ze środków budżetu państwa na kwotę 2 255,5 tys. zł. Łączna próba badawcza wyniosła 4 344,2 tys. zł, tj. 34,2% zrealizowanych przez urząd obsługujący Ministra wydatków pozapłaćcowych. Objęte badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. W dwóch przypadkach sporządzone przez MEiN dokumenty księgowe zawierały opis operacji gospodarczej niezgodny z opisem rodzaju usługi wykonanej przez kontrahenta. Faktury zostały wystawione na podstawie umowy nr MNiSW/2020/BDG/205 dotyczącej dostawy energii cieplnej, a w opisie operacji gospodarczej wskazano „opłatę za energię elektryczną”. Błędny opis operacji wynikał z omyłki. W pozostałym zakresie (konta, kwota) zapisy w dokumentach były prawidłowe, a płatność została przekazana do właściwego kontrahenta.

(akta kontroli str. 302-321, 1577-1581, 2272-2302)

W planie budżetu zadaniowego w układzie funkcji, zadań, podzadań, celów oraz mierników na podstawie ustawy budżetowej na 2021 r. część 28 wyróżniono cztery funkcje: nr 10 – Szkolnictwo wyższe i nauka, nr 11 – Bezpieczeństwo zewnętrzne i nienaruszalność granic, nr 20 – Zdrowie, nr 22 – Koordynacja działalności oraz obsługa administracyjna i techniczna.

⁴³ We wniosku zakupowym podano kwotę 6 tys. zł jako wynagrodzenie dla zleceniobiorcy. Umowa została zawarta na kwotę 5 tys. zł.

⁴⁴ Umowa na przechowywanie poza siedzibą Ministerstwa Edukacji i Nauki jego akt oraz akt jego poprzedników działu nauka i szkolnictwo wyższe została zawarta na 24 miesiące – nie wcześniej jednak niż od 6 września 2021 r. i nie później niż do wyczerpania kwoty, na którą została zawarta. Do końca 2021 r. wydatkowano 7,3 tys. zł w ramach umowy.

⁴⁵ Z ang. *Monetary Unit Sampling* – metoda statystyczna uwzględniająca prawdopodobieństwo wyboru proporcjonalnie do wartości transakcji.

Najwyższą kwotę w części 28 przeznaczono na realizację zadania 10.1 – „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki”. Łącznie na to zadanie wydatkowano 22 628 984,7 tys. zł (z tego 21 620 920,3 tys. zł z budżetu państwa oraz 1 008 064,4 tys. zł z budżetu środków europejskich). Zadanie to realizowano poprzez cztery podzadania, z których dwa o najwyższych kwotach wydatków to: „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej” (20 030 156,8 tys. zł) oraz „Wsparcie procesu kształcenia” (1 543 962,5 tys. zł).

Badaniem budżetu w układzie zadaniowym objęto próbę pięciu podzadań⁴⁶ w ramach dwóch zadań, dobranych w sposób celowy spośród istotnych z punktu widzenia prowadzonej działalności oraz pod względem wysokości wydatkowanych środków w części 28 budżetu państwa.

Celem podzadania „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej” było podniesienie znaczenia polskich uczelni na arenie międzynarodowej. Miernikiem dla tego podzadania była liczba polskich uczelni w rankingu Times Higher Education. Osiągnięta wartość miernika wyniosła 19 i była równa zaplanowanej.

Celem podzadania „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki” był rozwój infrastruktury związanej z kształceniem i działalnością naukową. Miernikiem dla tego podzadania była liczba zadań inwestycyjnych związanych z kształceniem i działalnością naukową dofinansowanych w danym roku. Nie osiągnięto zakładanej wielkości miernika. Niższe niż planowane wykonanie miernika związane było z opóźnieniami realizacji inwestycji oraz przenoszeniem środków z 2021 r. na 2022 r., które spowodowane było m.in. pandemią wirusa SARS-CoV-2, która doprowadziła m.in. do przerwania łańcuchów dostaw.

Podzadanie „Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki” dotyczyło promowania przedsięwzięć, programów, inicjatyw Ministra. Miernikami dla tej aktywności była liczba kampanii informacyjnych, liczba filmów promocyjnych, spotów, animacji, liczba wydarzeń informacyjno-promocyjnych oraz liczba publikacji. Wartości miernika osiągnięto, wskazując jednocześnie, że część aktywności miała charakter hybrydowy.

Celem podzadania „Wsparcie procesu kształcenia” było zwiększenie dostępności wykształcenia wyższego. Miernikiem celu był odsetek studentów i doktorantów otrzymujących świadczenia z funduszu stypendialnego w uczelniach i instytutach, finansowanego z dotacji, którego wartość ustalono na 16,5%. Z uwagi na brak pełnych danych w Zintegrowanym Systemie Informacji o Szkolnictwie Wyższym i Nauce POL-on, niezbędnych do obliczenia mierników, nie jest możliwe podanie wykonania tych mierników.

Dla podzadania „Wspieranie badań aplikacyjnych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R” ustalono cel polegający na zwiększeniu intensywności badań naukowych na potrzeby sektora gospodarczego. Miernikiem aktywności wskazanego celu był udział projektów realizowanych we współpracy z przedsiębiorstwami w ogólnej liczbie realizowanych projektów. Osiągnięto zakładany poziom – udział projektów wyniósł 80,76%.

Minister – stosownie z art. 70 ust 1 ufp – sporządził Plan działalności na 2021 r., który jest dokumentem zbieżnym z budżetem zadaniowym w zakresie celów i mierników dla części 28 budżetu państwa.

W ramach zadania 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe:

- 19 polskich uczelni w rankingu Times Higher Education – miernik wskazany dla podzadania 10.1.1. „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej”; planowana po zmianach kwota wyniosła 20 167 951,9 tys. zł planu po zmianach, z czego

⁴⁶ Dla zadania 10.1 „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego” wybrano podzadania: 10.1.1. „Wspieranie działalności naukowej i dydaktycznej”, 10.1.2. „Utrzymanie i rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego i nauki”, 10.1.3 „Upowszechnianie, promocja oraz popularyzacja szkolnictwa wyższego i nauki” oraz 10.1.4. „Wsparcie procesu kształcenia”, natomiast dla zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom”, wybrano podzadanie 10.2.1. „Wspieranie badań aplikacyjnych, prac rozwojowych oraz komercjalizacji wyników B+R”.

wydatkowano 20 030 156,8 tys. zł, z tego 19 022 092,4 tys. zł z budżetu państwa i 1 008 064,4 tys. zł z budżetu środków europejskich,

- 11,84 studentów i doktorantów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych przypadających na nauczyciela akademickiego w uczelniach publicznych – miernik wskazany dla działania 10.1.1.1. „Finansowanie działalności naukowej i dydaktycznej podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki”; zaplanowano po zmianach 16 584 352,6 tys. zł, wydatkowano 16 579 415,9 tys. zł w całości finansowane z budżetu państwa,
- 42 projekty realizowane w ramach wkładów krajowych wnoszonych na rzecz udziału we wspólnym międzynarodowym programie lub przedsięwzięciu, w tym zakresie strategicznej infrastruktury badawczej – miernik wskazany dla działania 10.1.1.2. „Wspieranie współpracy z zagranicą”, planowana po zmianach kwota wynosiła 470 949,9 tys. zł, z czego wydatkowano 463 303,6 tys. zł, w całości sfinansowane z budżetu państwa,
- 128 198 osób objętych wsparciem EFS w celu podniesienia kompetencji w obszarach kluczowych dla gospodarki i rozwoju kraju – miernik wskazany dla działania 10.1.1.3. „Wspieranie rozwoju kadry”; plan po zmianach wynosił 1 277 071 tys. zł, natomiast wykonanie wyniosło z budżetu państwa 1 232 215,5 tys. zł oraz 980 825,5 tys. zł z budżetu środków europejskich,
- 96 przyznanych nagród Ministra – miernik wskazany dla działania 10.1.1.7. „Przyznawanie i finansowanie nagród Ministra”; planowane wydatki po zmianach miały wynieść 5 935 tys. zł, z czego wydatkowano 5 149 tys. zł,
- 1144 osób objętych wsparciem stypendialnym ze środków NAWA oraz projektów realizowanych przez instytucje systemu szkolnictwa wyższego i nauki – miernik wskazany dla działania 10.1.1.8. „Wsparcie procesu umiędzynarodowienia. Działalność Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej”; wydatki według planu po zmianach miały wynieść 27 213 tys. zł, z czego wydatkowano 27 208,8 tys. zł.

W ramach zadania 10.2. „Badania naukowe służące praktycznym zastosowaniom” osiągnięto m.in. następujące efekty rzeczowe:

- 659 projektów realizowanych w zakresie badań aplikacyjnych we współpracy z jednostkami naukowymi – miernik wskazany dla działania 10.2.1.2. „Finansowanie badań aplikacyjnych”; planowane wydatki po zmianach powinny wynieść 492 980 tys. zł, faktyczna realizacja wyniosła 485 412,7 tys. zł,
- 2 762 przedsiębiorstw realizujących projekty dotyczące prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników – miernik wskazany dla działania 10.2.1.3. „Finansowanie prac B+R oraz komercjalizacji ich wyników w podmiotach mających zdolność zastosowania ich wyników w praktyce”; wydatki wg planu po zmianach miały wynieść 4 999 096,2 tys. zł, w tym 4 263 120 tys. zł z budżetu środków europejskich, natomiast wykonanie wyniosło odpowiednio 4 413 165,4 tys. zł i 3 693 876,3 tys. zł.

(akta kontroli str. 322-325, 2304-2315)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Pięć wniosków zakupowych⁴⁷ na łączną kwotę 135,3 tys. zł nie spełniało wymogów wynikających z zarządzenia nr 6 Dyrektora Generalnego MEiN z dnia 5 lutego 2021 r. w sprawie organizacji udzielania zamówień i dokonywania zakupów w MEiN. Wnioski te nie zawierały uzasadnionych powodów, dla których celowe było dokonanie zakupu u wybranego wykonawcy, co było niezgodne z § 7 ww. zarządzenia. Przepis ten stanowi, że wniosek powinien zawierać w szczególności wartość zakupu wraz ze wskazaniem sposobu jej oszacowania w wyniku przeprowadzonego rozeznania rynku lub wskazanie uzasadnionych powodów, dla których celowe jest dokonanie zakupu u konkretnego wykonawcy.

Odnosząc się do braku uzasadnienia konieczności zakupu u wskazanego wykonawcy w czterech wnioskach, Dyrektor Biura Ministra pan Adam Kraina wyjaśnił w piśmie

⁴⁷ Wnioski o numerach: 136/WZ/2021, 219/WZ/2021, 234/WZ/2021, 228/WZ/2021, 87/WZ/2021.

z dnia 11 marca 2022 r., że w przypadku jednego wniosku powody te zostały podane w notatce do Dyrektora Generalnego. Natomiast w przypadku pozostałych wniosków – wyjaśnienia Dyrektora ograniczyły się do opisanego kompetencji zleceniobiorców, bez podania przyczyn braku takich informacji we wnioskach. Według wyjaśnień Dyrektor Departamentu Nauki, pani Izabeli Stępień w przypadku jednego z wniosków nie było konieczności uzasadnienia realizacji zakupu u wskazanego wykonawcy ze względu na wcześniejszą współpracę ze zleceniobiorcą, realizowaną na podstawie umowy o pracę.

Zdaniem NIK, zarządzenie nr 6 Dyrektora Generalnego jednoznacznie wskazuje w § 7, że wniosek zakupowy w przypadku rezygnacji z rozeznania rynku wymaga przedstawienia uzasadnienia zakupu u konkretnego wykonawcy.

(akta kontroli str. 282-293, 2272-2302)

2. Minister nie zatwierdził – do dnia 1 kwietnia 2022 r.⁴⁸ – rozliczenia dotacji w zakresie rzeczowym i finansowym udzielonych czterem podmiotom⁴⁹, pomimo upływu terminu określonego w art. 152 ust. 2 ufp, wydłużonego w związku ze szczególnymi rozwiązaniami wprowadzonymi w art. 153j ustawy COVID-19. Zgodnie z tymi przepisami zatwierdzenie rozliczenia dotacji powinno nastąpić w terminie 60 dni od dnia jego przedstawienia, tj. najpóźniej w dniu 1 kwietnia 2022 r.

Podmioty te złożyły Ministrowi sprawozdania zawierające rozliczenie dotacji zgodnie z terminem określonym w umowach tj. do dnia 31 stycznia 2022 r. Sprawozdania te wymagały wprowadzenia poprawek i uzupełniania danych przez podmioty dotowane w terminach wskazanych w umowach. Jednakże w przypadku trzech podmiotów (OPI-PIB, NAWA i NCBR) w zawartych z nimi umowach dotacyjnych wprowadzono dodatkowo niezgodny z art. 152 ust. 2 ufp zapis wskazujący, że zatwierdzenie rozliczenia dotacji następuje w terminie 30 dni od dnia „przedłożenia prawidłowo sporządzonego rozliczenia”. W efekcie tak sformułowany zapis umowy nie dawał gwarancji dotrzymania ustawowych terminów zatwierdzenia rozliczeń.

Pani Izabela Stępień, Dyrektor Departamentu Nauki w piśmie z dnia 1 kwietnia 2022 r. wyjaśniła, że aktualnie oczekuje na podpisaną kartę oceny raportu i protokół z posiedzenia, które pozwolą na przekazanie sprawy do Kierownictwa Ministerstwa.

Pan Mateusz Gaczyński, Wicedyrektor Departamentu Innowacji i Rozwoju w piśmie z dnia 28 marca 2022 r. wyjaśnił, że zatwierdzenie rozliczenia umowy dotacji nr 1/NCBR/DC/2021, powinno nastąpić nie później niż do dnia 13 kwietnia br., w związku z weryfikacją złożonych w dniu 14 marca 2022 r. wyjaśnień oraz korekty rozliczenia dotacji.

Pani Agnieszka Kręcisz-Borowiec, Dyrektor Departamentu Innowacji i Rozwoju w piśmie z dnia 1 kwietnia 2022 r. wyjaśniła m.in., że procedura zatwierdzania rozliczenia umowy nr 1/OPI PIB/DC/2021 jest w toku ze względu na konieczność wprowadzenia niezbędnych korekt i otrzymania stosownych wyjaśnień.

Pani Monika Poboży, Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej w piśmie z dnia 1 kwietnia 2022 r. wyjaśniła m.in., że wprowadzenie terminu 30 dni na zatwierdzenie sprawozdania z realizacji umowy liczonego od dnia prawidłowo sporządzonego dokumentu wynika z konieczności rzetelnego rozliczenia przekazanej dotacji, co niejednokrotnie wymaga dużego nakładu pracy i związanego z tym potrzebnego czasu. Zdaniem wyjaśniającej, przewidziane sankcje wynikające z wykorzystania dotacji celowej niezgodnie z przeznaczeniem lub pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości, zdają się stanowić o zasadności wprowadzonych regulacji, także zawartej w § 5 ust. 4 umowy.

NIK dostrzegając podejmowane przez Ministerstwo działania w celu rzetelnej weryfikacji wykorzystania środków przekazywanych w ramach umów dotacyjnych, wskazuje jednak,

⁴⁸ Tj. do dnia zakończenia czynności kontrolnych.

⁴⁹ Umowa nr 1/OPI PIB/DC/2021 – dotacja dla OPI-PIB na kwotę 70 000 tys. zł, umowa nr 1/NCBR/DC/2021 – dotacja dla NCBR na kwotę 961 478 tys. zł, umowa nr MEiN/NAWA/2021/1 – dotacja dla NAWA na kwotę 123 416,5 tys. zł oraz umowa nr 1/E-343/WBN/2019 – dotacja dla UW na kwotę 271 141,8 tys. zł.

że działania te nie mogą odbywać się z naruszeniem ustawowo określonych terminów zatwierdzania rozliczeń.

(akta kontroli str. 2364-2419, 2272-2302)

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu faktycznego

W ustawie budżetowej zaplanowano w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka wydatki budżetu środków europejskich w wysokości 4 034 275 tys. zł. Zwiększenia planu wydatków do kwoty 5 344 781 tys. zł dokonano środkami z rezerw celowych (1 310 506 tys. zł).

Wydatki budżetu środków europejskich wyniosły 4 705 103,2 tys. zł tj. 88% planu po zmianach. Wydatki z budżetu środków europejskich ponoszono w ramach:

- Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (PO IR) – 3 695 131,2 tys. zł (86,6% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) – 1 009 785,9 tys. zł (93,6% planu po zmianach),
- Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC) – 186,1 tys. zł (40,6% planu po zmianach).

W ramach PO IR i PO WER Narodowe Centrum Badań i Rozwoju realizuje zadania Instytucji Pośredniczącej, na zasadach określonych w ustawie z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

MEiN uczestniczy w programowaniu perspektywy finansowej 2021-2027 w dwóch planowanych programach tj. Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)⁵⁰ oraz Fundusze Europejskiej dla Rozwoju Społecznego (FERS)⁵¹.

Niższe wykonanie planu wydatków PO PC, jak wyjaśnił Wicedyrektor Departamentu Innowacji i Rozwoju pan Piotr Krasieński wynikało z konieczności dokonania zmian w realizacji projektu „Zintegrowana Platforma Analityczna” (ZPA) na wniosek lidera projektu, którego MEiN jest uczestnikiem w roli Partnera. Instytucja Pośrednicząca wyraziła zgodę na zaproponowane zmiany, które polegały m.in. na wydłużeniu terminu realizacji projektu oraz terminu kwalifikowalności wydatków do dnia 27 lipca 2023 r., zmianie terminów kamieni milowych, zmianie w podziale budżetu, zmniejszeniu wartości dofinansowania i wydatków kwalifikowalnych. Wprowadzone zmiany miały bezpośrednie przełożenie na zmniejszenie budżetu Partnera. Dodatkowo Komitet Sterujący projektu ZPA podjął decyzję o czasowym wstrzymaniu realizacji badań, co spowodowało brak możliwości realizacji zaplanowanych zadań przez MEiN w terminie, co ostatecznie przełożyło się na niewykonanie budżetu w pełnej wysokości. Zaplanowany początkowo budżet na 2021 rok w ramach PO PC w wysokości 879 tys. zł, został zmniejszony w trakcie roku do kwoty 458 tys. zł. tj. o 52,1%.

Środki z rezerwy celowej (poz. 98) zostały zarezerwowane na etapie planowania budżetu państwa – zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej i były przeznaczone na:

- dotacje celowe przeznaczone na wypłatę transz przez NCBR dla beneficjentów III Osi Priorytetowej Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój „Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju” realizujących projekty wyłonione w trybie konkursowym i pozakonkursowym - kwota 120 000 tys. zł została przeniesiona z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich,
- dotacje celowe przeznaczone na wypłatę transz na płatności na rzecz beneficjentów I i IV Osi Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014 – 2020, wyłonionych w trybie konkursowym - łącznie 1 190 506 tys. zł, dla następujących jednostek realizujących: Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – Instytucji Pośredniczącej (1 040 506 tys. zł) oraz Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu

⁵⁰ M.in. w ramach priorytetu II „Środowisko sprzyjające innowacjom”.

⁵¹ M.in. w ramach priorytetu V „Szkolnictwo wyższe i nauka”.

Badawczego – Instytucji Wdrażającej (150 000 tys. zł) z poz. 98 – Finansowanie programów z budżetu środków europejskich.

Rezerwa celowa w ramach PO WER została wykorzystana w 75,4% (90 471,2 tys. zł). W przypadku rezerwy przyznanej w ramach PO IR środki zostały wykorzystane w 64,3% (765 658,1 tys. zł). Zgodnie z wyjaśnieniami MEiN w przypadku środków w ramach PO WER oszacowanie potrzebnych środków nastąpiło na podstawie przedstawianych przez beneficjentów harmonogramów, które w IV kw. 2021 r. uległy zmianie ze względu na opóźnienia lub wstrzymanie realizacji projektów oraz występujące problemy z powodu kolejnych fal pandemii (utrudnienia m.in. działań stacjonarnych, wyjazdów zagranicznych, konferencji, staży). W przypadku środków w ramach PO IR wystąpiły opóźnienia w rozpatrywaniu wniosków beneficjentów, ponieważ znaczna ich część nie dostarczyła dokumentów niezbędnych do podpisania umowy. Beneficjenci pod koniec 2021 r. zwracali się z prośbą o wydłużenie terminów realizacji projektów i przeniesienie płatności na rok 2022, przede wszystkim ze względu na problemy w realizacji projektów spowodowane kolejną falą pandemii.

(akta kontroli str. 215-231, 1544-1576, 2272-2302, 2485-2491)

Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto pięć operacji o największej wartości z konta 227 – *Rozliczenie wydatków z budżetu środków europejskich* na łączną kwotę 692 130 tys. zł, które dotyczyły finansowania dotacji celowej dla NCBR w ramach PO IR w 2021 r. i stanowiły 14,7% wydatków w dziale 730 (Szkolnictwo wyższe i nauka). Z przedstawionych dokumentów wynika, że wydatki były realizowane zgodnie z zawartym porozumieniem⁵². MEiN upoważnił NCBR, jako Instytucję Pośredniczącą (IP), do wydawania zgody na dokonywanie przez BGK płatności środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, stanowiących dofinansowanie dla beneficjentów realizujących projekty w ramach I oraz IV Osi Priorytetowej PO IR, z którymi IP zawarła umowy o dofinansowanie.

(akta kontroli str. 1680-1713, 2430-2448)

Badaniu poddano również wydatki na łączną kwotę 168,2 tys. zł, w tym 154,9 tys. zł z budżetu środków europejskich⁵³ tj. 4,9% zrealizowanych wydatków z tego budżetu w dziale 750 (urząd obsługujący ministra). Nieprawidłowości nie stwierdzono.

(akta kontroli str. 1714-1890, 2420-2429)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2021 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Wydatki ponoszone były z zachowaniem zasad wskazanych w ustawie o finansach publicznych w kwotach wynikających z zatwierdzonego planu finansowego po zmianach na zadania służące realizacji celów jednostki. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

⁵² Porozumienie w sprawie powierzenia realizacji Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój, lata 2014-2020 dla osi priorytetowych: 1. Wsparcie prowadzenia prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz 4. Zwiększenie potencjału naukowo-badawczego” z dnia 17 grudnia 2014r. zawartego pomiędzy Ministrem Infrastruktury i Rozwoju(Instytucja Zarządzająca) a NCBR (Instytucja Pośrednicząca) oraz Ministrem Nauki i Szkolnictwa Wyższego (minister właściwy do spraw nauki)

⁵³ Kwota 61,4 tys. zł, w tym 53,6 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła wydatków związanych ze wsparciem realizacji projektów pozakonkursowych w ramach PO WER (umowy zlecenia), kwota 124,5 tys. zł, w tym 117,4 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła organizacji zagranicznych wyjazdów studyjnych w ramach projektu „Mistrzowie Dydaktyki”, natomiast kwota 6,1 tys. zł, w tym 5,8 tys. zł z budżetu środków europejskich, dotyczyła polis ubezpieczeniowych związanych ze wskazanymi wyjazdami uczestników projektu.

3. Sprawozdawczość i księgi rachunkowe

3.1 Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka, sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra (dysponenta III stopnia):

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również łączne sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

W sprawozdaniu Rb-N dysponent główny części 28 budżetu przy obliczaniu kwoty nominalnej należności dłużników krajowych w grupie gospodarstw domowych, grupie II, przedsiębiorstw niefinansowych i instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych ujął odsetki, w przypadku klasyfikacji podmiotowej dłużników w grupie II znalazły się instytuty badawcze, instytuty działające w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz oraz organizacja pozarządowa, natomiast w grupie instytucji niekomercyjnych działających na rzecz gospodarstw domowych wykazano jeden z instytutów należących do Sieci Badawczej Łukasiewicz.

W ramach kontroli terminowości przekazywania sprawozdań jednostkowych kontrolą objęto też sprawozdanie Rb-27 i Rb-28 za czerwiec 2021 r.

Sprawozdania były składane w terminie oraz wykonane poprawnie pod względem formalno-rachunkowym. Dysponent III stopnia oraz dysponent części 28 składał korekty sprawozdań po wykryciu błędów.

Dysponent III stopnia w kontrolowanej jednostce prowadził dwa konta wykazane w pozycji 56 „środki na rachunkach pozostałych” sprawozdania Rb-23. Służyły one gromadzeniu środków pieniężnych zakładowego funduszu świadczeń socjalnych (konto 135) i ewidencji wpływów środków pieniężnych z tytułu depozytów lub wadium.

(akta kontroli str. 114-161, 1477, 1479-1481, 1483-1499, 1525-1527, 1529-1530, 1900-1948, 1951-1977, 1983-2020, 2088-2109, 2304-2315)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Sprawozdanie Rb-N za IV kw. 2021 r. dla części 28 sporządzono niezgodnie z § 12 ust. 4 i § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b i pkt 7 Instrukcji sporządzania sprawozdań stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych⁵⁴:

⁵⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 2396, ze zm.

- określając kwotę nominalną należności wykazanych w sprawozdaniu ujmowano także odsetki wpisane w paragrafach 0900, 0920, 0922, podczas gdy do wartości nominalnej należności nie należy doliczać odsetek, opłaty prolongacyjnej, kosztów upomnienia i innych należności ubocznych. W konsekwencji łączna kwota nominalna należności wpisanych do sprawozdania była wyższa od prawidłowej o 1 404 083,51 zł.
- w układzie podmiotowym jako należności podmiotów z grupy II ujęto należności instytutów badawczych (Instytut Pracy i Spraw Socjalnych), instytutów działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz (Instytut Pojazdów Szynowych TABOR, Przemysłowy Instytut Motoryzacji) oraz organizacji pozarządowej (Instytut Promocji Gospodarki – podmiot w formie stowarzyszenia), podczas gdy, zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b ww. Instrukcji podmioty te zostały wyłączone z tej grupy
- Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemśle ORGMASZ, należący do Sieci Badawczej Łukasiewicz, ujęto jako instytucję niekomercyjną działającą na rzecz gospodarstw domowych, pomimo że zgodnie z § 13 ust. 2 pkt 7 ww. Instrukcji w grupie tej wykazuje się instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki organizacyjne. Ich podstawowe przychody pochodzą z dobrowolnych wpłat pieniężnych lub wkładów w naturze oraz z dochodów z tytułu własności (związki zawodowe, fundacje, stowarzyszenia, partie polityczne, kościoły lub związki wyznaniowe mające uregulowane stosunki z Rzeczpospolitą Polską oraz kluby społeczne, kultury, rekreacyjne i sportowe, instytucje dobroczynne i inne organizacje społeczne oraz zawodowe finansowane z dobrowolnych wpłat pieniężnych lub w naturze od innych jednostek instytucjonalnych).

Pani Agnieszka Dalba, Główna Księgową Resortu wyjaśniła, że ujęcie w sprawozdaniu odsetek wynikało z błędnej interpretacji przepisów. W systemie finansowo-księgowym dokonano częściowo korekty. Ponadto wyjaśniła również, że Ministerstwo Edukacji i Nauki 1 kwietnia 2022 r. zwróciło się do Ministerstwa Finansów o interpretację przepisów § 10 ust. 5 rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych dotyczącego sposobu i terminu korekty sprawozdania Rb-N.

(akta kontroli str. 1891-1895, 2078-2087, 2224-2227, 2304-2315)

3.2 Księgi rachunkowe

Opis stanu faktycznego

Prowadzenie polityki rachunkowości dla części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w 2021 r. zostało uregulowane w Zarządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021⁵⁵. Zgodnie z § 6 zarządzenia weszło ono w życie „z dniem ogłoszenia, z mocą od dnia 1 stycznia 2021 r.”. W § 1 ust. 1 pkt 1 zarządzono, że obsługa finansowo-księgową dysponenta 28 i 67 części budżetu państwa jest prowadzona zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Zgodnie z § 2 ust. 1 pkt 1 i pkt 3 zarządzenia Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. księgi rachunkowe zarówno dla dysponenta 28 i 67 części budżetu państwa, jak i dla dysponenta trzeciego stopnia w części 28, prowadzone były elektronicznie przy użyciu programu komputerowego System Quorum – Zintegrowany System Informatyczny – wersja Quorum 2021/3, opracowanego przez QNT Systemy Informatyczne Sp. z o.o. Program ten używany jest od 2005 r., a aktualnie stosowana wersja to 2021/4.

Zgodnie z przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald i prowadzone są odrębnie dla dysponenta części budżetu państwa i dysponenta trzeciego stopnia. Zgodnie z wyjaśnieniami Głównej

⁵⁵ Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021 (Dz. Urz. Ministra Edukacji i Nauki poz. 149).

Księgowej Resortu, pani Agnieszki Dalby, ewidencjonowaniem i rozliczaniem środków trwałych, w tym środków trwałych niskocennych, w części 28 budżetu zajmuje się dysponent trzeciego stopnia (Biuro Dyrektora Generalnego) i są one ujmowane w prowadzonych przez niego księgach.

W dziale 2 „Księgi rachunkowe” zasad (polityki) rachunkowości wskazano, że księgi rachunkowe obejmują zbiory zapisów księgowych, obrotów i sald, które tworzą m.in.: dziennik, składający się z dzienników częściowych pogrupowanych według rejestrów księgowych, a także zestawienia: obrotów i sald księgi głównej oraz obrotów i sald ksiąg pomocniczych. System umożliwia definiowanie schematów automatycznych księgowania, a opis ich tworzenia znajduje się w dokumentacji eksploatacyjnej.

Jednostka posiadała opis systemu informatycznego tworzony dla kolejnych wersji oprogramowania używanych w 2021 r. Miał on postać odrębnego dokumentu otrzymanego od dostawcy oprogramowania. Treść dokumentu nie została wykorzystana w Zasadach (polityce) rachunkowości dla części 28.

Dla ochrony danych w systemie Quorum wykonywane są cykliczne kopie zapasowe systemu Quorum, baz danych, plików oraz wszelkich danych konfiguracyjnych systemu. System umożliwia określanie zróżnicowanego poziomu dostępu do tego systemu jego modułów i danych z nimi powiązanych. Opis zabezpieczeń znalazł się zarówno w zasadach (polityce) rachunkowości, jak i w dokumentacji otrzymanej od dostawcy oprogramowania.

Według informacji głównej księgowej, pani Agnieszki Dalby, w jednostce zainicjowano działania prowadzące do stworzenia jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla MEiN, jednak proces nie został zakończony.

System przydzielania zarejestrowanym użytkownikom uprawnień do korzystania z zasobów informatycznych jest nadzorowany przez pracownika z uprawnieniami administratora. Dokumentacja eksploatacyjna systemu nie była na bieżąco aktualizowana. Aktualizacji dokonano tylko dla wersji programu Quorum 3/2021, podczas gdy w 2021 r. dysponent części 28 wykorzystywał też wersje 1/2021 i 2/2021.

W 2021 r. zmieniony został sposób przypisywania ról, zadań i uprawnień. Obecnie pracownicy są przypisywani do ról, przez co zadania i uprawnienia są przydzielane w sposób bardziej przejrzysty. Jednak wciąż niektórzy użytkownicy mają przypisane zadania, które nie wynikają z ich zakresów obowiązków lub dochodzi do dublowania uprawnień przyznanych poszczególnym osobom.

W 2021 r. Ministerstwie Edukacji i Nauki dokumentacja dotycząca załatwiania spraw była prowadzona w systemie Elektronicznego Zarządzania Dokumentacją (EZD), co reguluje Zarządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 4 marca 2021 r. w sprawie wprowadzenia w Ministerstwie Edukacji i Nauki instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz instrukcji w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego⁵⁶. Zarazem zasady obiegu i kontroli dokumentów w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych dla części 28 Nauka i Szkolnictwo Wyższe, na mocy Zarządzenia nr 10 Dyrektora Generalnego Ministerstwa Edukacji i Nauki z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie wyjątków od podstawowego sposobu dokumentowania przebiegu załatwiania i rozstrzygania spraw w Ministerstwie Edukacji i Nauki, są wyłączone z EZD, dlatego też powinny być uregulowane odrębnym dokumentem. W jednostce kontrolowanej w 2021 r. funkcjonowały dwa dokumenty dotyczące obiegu i kontroli dokumentów – jeden z 2012 r., a drugi z 2019 r.

Jednostka w 2021 r. dokonała analizy ryzyka w obszarze prowadzenia ksiąg rachunkowych w części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka w ramach procesów kontroli zarządczej.

Prowadzenie ksiąg rachunkowych w części 28 budżetu państwa nie było przedmiotem audytu wewnętrznego w 2021 r.

Salda kont księgi głównej na dzień 31 grudnia 2020 r. (bilans zamknięcia) i salda na dzień 1 stycznia 2021 r. (bilans otwarcia) wykazywały różnice na koncie 800. W bilansie otwarcia po stronie Wn konta 800 pojawiła się kwota 151 683,00 zł, która zwiększyła saldo jednostki

⁵⁶ Dz. Urz. MEiN, poz. 28.

po stronie Ma do kwoty 935 110 626,32 zł (wobec 934 958 943,32 zł w bilansie zamknięcia). Według wyjaśnień pani Agnieszki Dalby Głównej Księgowej Resortu pojawienie się salda po stronie Wn było wynikiem uruchomienia w styczniu 2021 r., przez dostawcę oprogramowania finansowo-księgowego wspólnej bazy systemu QUORUM dla obu części budżetowych: 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka i 30 – Oświata i wychowanie w celu dostosowania syntetyki kont do części 30. W konsekwencji wystąpiła różnica sald na koncie 800, gdyż byłe Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego miało zaznaczone saldo jednostronne natomiast byłe Ministerstwo Edukacji Narodowej saldo dwustronne. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki saldo konta 800 może więc wykazywać zarówno stronę Ma, jak i Wn.

Podczas kontroli nie zidentyfikowano nieprawidłowości w kwestii zapisów księgowych dotyczących wydatków i dochodów oraz związanych z nimi należności i zobowiązań. Tym samym księgi stanowiące podstawę sporządzania sprawozdań dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka prowadzone były prawidłowo.

Według wyjaśnień pani Agnieszki Dalby Głównej Księgowej Resortu, akceptacja i zatwierdzanie zapisów w module księgowość (F-K) przez dysponenta głównego części 28 Szkolnictwo wyższe i nauka, w 2021 r. następowały po ich uzgodnieniu, w terminach miesięcznych, do dziesiątego dnia miesiąca następującego po miesiącu rozliczeniowym. Zapisy księgowe za grudzień 2021 r. były zatwierdzane do dnia złożenia sprawozdania rocznego za 2021 r. Jednak nowe zapisy na koncie 130 wprowadzono do dnia złożenia sprawozdania za grudzień, tj. 28 stycznia 2022 r. Po tej dacie pojawiają się trzy zapisy dotyczące konta 130, które wynikają z dokonywania korekt w księgowaniu.

Badanie wiarygodności ksiąg dysponenta głównego części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka przeprowadzono na próbie 8 zapisów księgowych o łącznej wartości 422 982 414,00 zł, wylosowanych metodą monetarną MUS, a następnie uzupełnioną doбором celowym 20 (dwadzieścia) zapisów o łącznej wartości 263 406 209,02 zł. Zostały one wyselekcjonowane na podstawie przeglądu analitycznego ksiąg rachunkowych obejmujących 36 822 zapisów księgowych. Stwierdzono, że dowody księgowe były sporządzone prawidłowo pod względem formalno-rachunkowym i merytorycznym. Udokumentowane tymi dowodami operacje gospodarcze zostały prawidłowo ujęte w księgach rachunkowych.

(akta kontroli str. 354-467, 1471-1475, 1500-1510, 1896-1899, 2021-2048, 2110-2171, 2304-2315, 2454-2484, 2485-2491)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Ministerstwie nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

Ministerstwo Edukacji i Nauki zostało utworzone z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w drodze przekształcenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 kwietnia 2022 r.⁵⁷ do obsługi finansowo-księgowej jednostki w części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka stosowano zasady (politykę) rachunkowości wprowadzone zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Stosowanie tych zasad potwierdzono zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Ponadto powyższe zasady (polityka) rachunkowości nie spełniały w pełni wymogów art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b i lit. c i ust. 2 ustawy o rachunkowości, co NIK uznała za nieprawidłowość podczas kontroli wykonania budżetu państwa w 2020 r. Utrzymywanie się tych nieprawidłowości w 2021 r. wskazuje na niezrealizowanie

⁵⁷ tj. do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK.

wniosku pokontrolnego sformułowanego w wystąpieniu pokontrolnym NIK z dnia 15 kwietnia 2021 r. w zakresie zapewnienia zgodności zasad (polityki) rachunkowości w części dotyczącej opisu systemu informatycznego z wymogami ustawy o rachunkowości.

Pomimo wymogu określonego w art. 10 ust. 1 pkt 3 lit. b i lit. c ustawy o rachunkowości – w dziale 4. „System Informatyczny” zasad (polityki) rachunkowości nadal:

- nie określono struktury i nazwy zbiorów danych tworzących księgę główną i księgi pomocnicze i powiązań z pozostałymi zbiorami danych oraz funkcji powyższych zbiorów danych w organizacji całości ksiąg rachunkowych i ich roli procesach przetwarzania danych,
- nie zamieszczono aktualnego opisu systemu informatycznego zawierającego wykaz programów, procedur lub funkcji, w zależności od struktury oprogramowania, wraz z opisem algorytmów i parametrów.

Ponadto – pomimo wymogu określonego w art. 10 ust. 2 ustawy o rachunkowości – nie aktualizowano zasad (polityki) rachunkowości w zakresie kolejnych wersji stosowanego programu finansowo-księgowego (2021/1, 2021/2). W zarządzeniu Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w MEiN w 2021 r. pominięto fakt wykorzystywania dwóch wersji programu komputerowego, wskazując, że w całym roku używana była wersja 2021/3.

NIK zauważa również, że pomimo otrzymania od producenta systemu informatycznego „Wkładu do polityki rachunkowości” dla wersji 3/2021 nie włączono go do zasad (polityki) rachunkowości. W konsekwencji, zasady te nie uwzględniały nowych modułów tworzących księgę główną i księgi pomocnicze (np. modułu PPK). W zasadach nie wskazano również, które spośród wymienionych modułów będą wykorzystywane przez dysponenta głównego.

Pani Agnieszka Dalba, Główna Księgowa Resortu, w wyjaśnieniach z dnia 8 marca 2022 r. potwierdziła, że po 1 stycznia 2021 r. dla części budżetu 28 i 67 stosowano zasady (politykę) rachunkowości z 2019 r. Wyjaśniła również, że przyczyną braku jednolitej polityki rachunkowości były napotkane w trakcie roku budżetowego odmienności strumieni finansowych, wynikające ze specyfiki danych części budżetowych, które spowodowały, że w trakcie całego roku były identyfikowane różnice uniemożliwiające szybkie przeprowadzenie procesu migracji danych księgowych z systemu „eNova” do systemu „Quorum”. Dodatkowo sytuacja związana z zagrożeniem rozprzestrzeniania i zachorowania na COVID-19 spowodowała braki kadrowe przy jednoczesnym znacznym wzroście nałożonych nowych zadań.

(akta kontroli str. 468-471, 2304-2315, 2485-2491)

2. W 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 28 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów przyjętą w 2012 r. dla Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, co było nierzetelne.

Instrukcja pn. *Zasady obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych w zakresie dysponenta środków budżetu państwa pierwszego stopnia* była zawarta w załączniku nr 2 do zarządzenia nr 7/2012 Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 stycznia 2012 r. w sprawie instrukcji kasowej, zasad obiegu dokumentów i dokumentowania operacji gospodarczych. Po utworzeniu Ministerstwa Edukacji i Nauki, z dniem 1 stycznia 2021 r., część stosowanych zasad obiegu dokumentów określonych w ww. instrukcji stała się nieaktualna. Dotyczyło to w szczególności zapisów odnoszących się do obsługi dokumentacji dla nieistniejącej już części 38 budżetu państwa – Szkolnictwo wyższe oraz nieaktualnych systemów informatycznych i struktury wewnętrznej Departamentu Budżetu i Finansów. Jednocześnie w tym Departamencie stosowano (nie wprowadzone formalnie przez ministra lub dyrektora generalnego) zasady kontroli formalnej, merytorycznej i formalno-rachunkowej dokumentów finansowych zawarte w dokumencie z 2019 r. pn. „Procedura wewnętrzna

nad gospodarką finansową w zakresie Departamentu Budżetu i Finansów” (podpisanym przez główną księgową).

Pani Agnieszka Dalba, Główna Księgową Resortu, wyjaśniła w dniu 2 lutego 2022 r., że w Ministerstwie zainicjowano działania zmierzające do zmiany nieaktualnej dokumentacji, jednak proces ten nie został jeszcze zakończony.

(akta kontroli str. 472-475, 2304-2315)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 28 – Szkolnictwo wyższe i nauka na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek) terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stwierdzona nieprawidłowość polegająca na sporządzeniu sprawozdania Rb-N za IV kw. 2021 r., niezgodnie z § 12 ust. 4 i § 13 ust. 2 pkt 1 lit. b i pkt 7 Instrukcji sporządzania sprawozdań stanowiącej załącznik nr 8 do Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej z dnia 17 grudnia 2020 r. w sprawie sprawozdań jednostek sektora finansów publicznych w zakresie operacji finansowych w zakresie operacji finansowych nie miała wpływu na ocenę cząstkową, podobnie jak pozostałe stwierdzone w tym obszarze nieprawidłowości.

Część 30 – Oświata i wychowanie

1. Dochody budżetowe

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z założeniami przyjętymi do kontroli wykonania budżetu państwa w 2021 r. kontrola dochodów budżetowych w części 30 – Oświata i wychowanie została ograniczona do przeprowadzenia analizy porównawczej danych ujętych w rocznym sprawozdaniu budżetowym Rb-27 z wykonania planu dochodów budżetowych z wynikami roku ubiegłego.

W ustawie budżetowej na rok 2021 dochody w części 30 – Oświata i wychowanie zostały zaplanowane w kwocie 7 732 tys. zł (po nowelizacji), z tego: w dziale 750 – Administracja publiczna – 151 tys. zł i w dziale 801 – Oświata i wychowanie – 7 581 tys. zł. Dochody zrealizowano w kwocie 8 458,8 tys. zł, tj. w 109,4% kwoty zaplanowanej w ustawie budżetowej, z tego w dziale 750 – 94,6 tys. zł (62,7%) i w dziale 801 – 8 364,2 tys. zł (110,3%). W porównaniu do 2020 r. zrealizowano dochody wyższe o 1 289,4 tys. zł (18,0%).

W urzędzie obsługującym Ministra Edukacji i Nauki (dysponenta I i III stopnia) zrealizowane dochody wyniosły odpowiednio: 1 947,1 tys. zł, i 94,6 tys. zł, tj. 71,0% oraz 62,7% planowanych. Łącznie dla obydwu dysponentów były o 656 tys. (47,3%) wyższe w stosunku do roku poprzedniego (2020). W odniesieniu do 2020 r. dochody dysponenta III stopnia w 2021 r. w dziale 750 rozdz. 75001 były wyższe o 15,1 tys. zł, tj. o 11,8%.

Należności pozostałe do zapłaty na koniec 2021 r. w części 30 budżetu państwa wynosiły 10 204,8 tys. zł, w tym zaległości netto – 9 918,6 tys. zł. W stosunku do stanu na koniec 2020 r. nastąpił wzrost należności pozostałych do zapłaty o 395,6 tys. zł i wzrost zaległości netto o 248,9 tys. zł. Główne należności dotyczą należności na rzecz Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE). Wzrost zaległości pozostałych do zapłaty i wzrost zaległości netto spowodowany był aktualizacją przez ORE odsetek od beneficjentów konkursowych, od środków wykorzystanych z naruszeniem procedur i pobranych w nadmiernej wysokości.

Stan należności pozostałych do zapłaty dysponenta III stopnia w części 30 na koniec 2021 r. wynosił 99,5 tys. zł i w całości były to zaległości netto, tj. należności pozostałe do zapłaty, których termin zapłaty minął i mogą być egzekwowane. W stosunku do 2020 r. zaległości netto zmalały o 182 zł. Główne tytuły należności pozostałe do zapłaty w zakresie Ministerstwa Edukacji i Nauki, to kara umowna z tytułu nienależytego wykonania umowy

dotyczącej zakupu autobusów szkolnych oraz należności za najem lokalu mieszkalnego będącego w zasobach Ministerstwa i opłat eksploatacyjnych wraz z odsetkami.

(akta kontroli str. 906-910, 925-929, 1290, 1330-1332)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OBSZAR

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2021 r. zaplanowano wydatki budżetu państwa w części 30 – Oświata i wychowanie w kwocie 484 571 tys. zł. W trakcie roku budżetowego plan wydatków w części 30 został zwiększony do kwoty łącznie 659 098,8 tys. zł z części 83 - Rezerwy celowe państwa oraz przeniesień dokonanych przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych, a także w wyniku nowelizacji ustawy budżetowej o kwotę 14 700 tys. zł. Wydatki budżetu państwa w części 30 zostały zrealizowane w kwocie 605 527,4 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 60 178,0 tys. zł, co stanowiło 91,9% planu po zmianach. W porównaniu do 2020 r. (497 618,5 tys. zł) nastąpił wzrost wydatków o 110 135,5 tys. zł, tj. o 22,1%.

Dla dysponenta głównego oraz urzędu obsługującego Ministra, plan wydatków (po zmianach) na 2021 r. przewidywał wydatkowanie ogółem 339 621,6 tys. zł, w tym dla urzędu obsługującego Ministra 50 642,0 tys. zł. Wydatki zrealizowano w wysokości 293 660,1 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 56 095,6 tys. zł, tj. w kwocie o 49 241,5 tys. zł (14,5%) niższej od planowanej, w tym w urzędzie obsługującym Ministra 47 034,1 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 895,6 tys. zł, tj. w kwocie o 3 607,9 tys. zł mniejszej od planu (7,1%).

(akta kontroli str. 591-594b, 911-913, 1252-1257, 1291-1298, 1333-1344)

Zaplanowane w ustawie budżetowej wydatki w trakcie roku zostały zwiększone o kwotę 174 569,8 tys. zł, w wyniku zwiększenia z rezerw budżetu państwa, w tym: z rezerw celowych o kwotę 173 069,8 tys. zł i z rezerwy ogólnej budżetu państwa o kwotę 1 500 tys. zł. Ze środków uzyskanych z rezerw celowych budżetu państwa wykorzystano kwotę 98 649,6 tys. zł (57,0%), a z rezerwy ogólnej kwotę 188,5 tys. zł (12,6%). Środki z rezerw celowych budżetu państwa przeznaczono na:

- sfinansowanie projektów realizowanych w ramach PO WER⁵⁸ – 1 002,2 tys. zł, z których wykorzystano 934,7 tys. zł (93,3%) – poz. 8 „Rezerwa na realizację projektów współfinansowanych z udziałem środków pochodzących z budżetu UE oraz ze środków pomocy bezzwrotnej, rozliczenia programów i projektów finansowanych z udziałem tych środków, a także rozliczenia z budżetem ogólnym Unii Europejskiej”;
- pomoc dla repatriantów⁵⁹ – 932,7 tys. zł, z których wykorzystano 925,1 tys. zł (99,2%) – poz. 13 „Pomoc dla repatriantów”;
- realizację przedsięwzięcia „Poznaj Polskę”. – 26 000,0 tys. zł, z których wykorzystano 6 608,8 tys. zł (25,4%) – poz. 25 „Środki na zadania określone w ustawie o pomocy społecznej oraz na opłacenie składki na ubezpieczenie zdrowotne za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz na finansowanie lub dofinansowanie zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”;
- wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży⁶⁰ – 41 296,8 tys. zł, z których wykorzystano 8 021,1 tys. zł (19,4%) – poz. 26 „Środki na wyrównywanie szans

⁵⁸ Projekty: „Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II”, „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego - etap II” oraz „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)”.

⁵⁹ Organizacja i prowadzenie kursów języka polskiego i adaptacji w społeczeństwie polskim dla repatriantów i przybyłych z nimi do Polski członków ich najbliższych rodzin.

⁶⁰ Dotyczy zadań: Zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych oraz ich magazynowanie, konfekcjonowanie i dystrybucję do Szkół Polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach

edukacyjnych dzieci i młodzieży, zapewnienie uczniom objętym obowiązkiem szkolnym dostępu do bezpłatnych podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych oraz na realizację programu rządowego „Aktywna tablica”, a także programów rządowych z zakresu edukacji patriotycznej i obywatelskiej dzieci i młodzieży”;

- sfinansowanie całorocznych skutków przechodzących podwyższenia od 1 września 2020 r. wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych podległych Ministrowi – 2 122,1 tys. zł, z których wykorzystano 2 106,0 tys. zł (99,2%) – poz. 29 „Podwyższenie wynagrodzeń nauczycieli zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych prowadzonych przez organy administracji rządowej”;
- dofinansowanie niektórych zadań określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”⁶¹ – 77 280,0 tys. zł, z których wykorzystano 58 106,2 tys. zł (75,2%) – poz. 33 „Środki na realizację programu kompleksowego wsparcia dla rodzin Za życiem ustanowionego na podstawie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin Za życiem, z wyłączeniem art. 10 tej ustawy oraz dotacja celowa z budżetu państwa do Funduszu Solidarnościowego w wysokości 1 458 000 tys. zł”;
- przeprowadzenie międzynarodowych badań (PIAAC⁶² oraz ICCS 2022⁶³) oraz uzupełnienie wydatków bieżących w jednostkach bezpośrednio podległych Ministrowi – 3 870,5 tys. zł, z których wykorzystano 3 870,3 tys. zł (100%) – poz. 44 „Dofinansowanie realizacji niektórych zadań kontynuowanych, w tym środki na odbudowę dochodów budżetu państwa i zadania związane z poprawą finansów publicznych”;
- realizacja przedsięwzięcia „Poznaj Polskę” – 9 000 tys. zł, z których wykorzystano 7 763,9 tys. zł (86,3%) – poz. 49 „Utrzymanie rezultatów niektórych projektów zrealizowanych przy udziale środków z UE, w tym systemy informatyczne, a także środki na wsparcie potencjału realizacji zadań publicznych”;
- realizację przedsięwzięcia „Poznaj Polskę”. – 9 850,0 tys. zł, z których wykorzystano 7 743,3 tys. zł (78,6%) – poz. 56 „Rezerwa na zmiany systemowe i niektóre zmiany organizacyjne, w tym nowe zadania”;
- sfinansowanie zadań w obszarze zdrowia, wynikających z rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2020-2025⁶⁴ – 865,5 tys. zł, z których wykorzystano 865,5 tys. zł (100%) – poz. 64 „Środki na zadania w obszarze zdrowia”.

W wyniku dokonanych w 2021 r. zmian w planie wydatków budżetowych części 30 – Oświata i wychowanie z wykorzystaniem środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa plan wydatków w części 30 – Oświata i wychowanie wzrósł o kwotę 1 500 tys. zł, z których

konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz szkół im. Komisji Edukacji Narodowej w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą, wynikających z Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnych na lata 2020-2024 – „Aktywna tablica”.

⁶¹ Dofinansowanie działania 1.5. Pomoc uczniom w ciąży oraz działania 2.4. Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomagania rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością, określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”.

⁶² PIAAC – Międzynarodowe Badanie Kompetencji Osób Dorosłych (ang. the Programme for the International Assessment of Adult Competencies) jest przedsięwzięciem Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) mającym na celu bezpośredni pomiar trzech kompetencji: rozumienia tekstu, rozumowania matematycznego oraz wykorzystywania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Oprócz samego pomiaru kompetencji ludności PIAAC dostarcza również informacji m.in. o związku pomiędzy umiejętnościami a intensywnością ich wykorzystywania, wykształceniem, aktywnościami edukacyjnymi i sytuacją na rynku pracy.

⁶³ ICCS – Międzynarodowe Badanie Kompetencji Obywatelskich (*International Civic and Citizenship Education Study*) jest największym międzynarodowym badaniem dotyczącym edukacji obywatelskiej, pokazującym stopień gotowości młodych ludzi do udziału w życiu społecznym, ich przygotowanie do pełnienia roli obywatela. ICCS bada wiedzę i rozumienie zagadnień z zakresu edukacji obywatelskiej, a także postawy i zachowania obywatelskie uczniów. W badaniu biorą udział uczniowie w ósmym roku edukacji szkolnej z ponad 25 krajów świata, w Polsce są to uczniowie ósmej klasy szkoły podstawowej. Badanie obejmuje także dyrektorów szkół i nauczycieli. Najnowszą edycję ICCS 2022 prowadzi w Polsce Instytut Badań Edukacyjnych na zlecenie Ministra Edukacji i Nauki.

⁶⁴ Dz. U. poz. 642.

wykorzystano 188,5 tys. zł (12,6%) na sfinansowanie realizacji zadania pn. „Czytamy Norwida”. Niewykorzystanie środków z rezerwy ogólnej wynikało z braku zainteresowania przedsiębiorcami oraz rezygnacją niektórych podmiotów z jego realizacji.

(akta kontroli str. 554-583)

Szczegółowemu badaniu poddano wydatkowanie środków z rezerwy celowej budżetu państwa w łącznej wysokości 145 072,0 tys. zł (83,8% otrzymanych rezerw celowych), tj. w kwocie – 26 000,0 tys. zł, przeznaczonych na realizację przedsięwzięcia pn. „Poznaj Polskę” (poz. 25), 41 792,0 tys. zł przeznaczonych na realizację trzech zadań, w tym: 112,0 tys. zł na działania przewidziane w Rządowym Programie rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno-komunikacyjnej na lata 2020-2024 „Aktywna tablica”, 1 680,0 tys. zł na zakup podręczników i materiałów ćwiczeniowych oraz ich magazynowanie, konfekcjonowanie i dystrybucję do Szkół Polskich przy przedstawicielstwach dyplomatycznych, urzędach konsularnych i przedstawicielstwach wojskowych Rzeczypospolitej Polskiej oraz szkoły im. Komisji Edukacji Narodowej w Ośrodku Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą i 40 000,0 tys. zł na realizację przedsięwzięcia pn. „Poznaj Polskę” (poz. 26) oraz 77 280,0 tys. zł przeznaczonych na realizację programu „Za życiem”⁶⁵ (poz. 33). Środki otrzymane z ww. rezerw zostały wykorzystane zgodnie z przeznaczeniem. Niewykorzystanie łącznie 71 840,8 tys. zł (49,5% badanej próby) wynikało ze względu na obostrzenia wynikające z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 oraz pogarszających się warunków atmosferycznych utrudniających zwiedzanie obiektów część wycieczek szkolnych nie mogła się odbyć (poz. 25 – kwota 19 391,2 tys. zł), zmienności cen i dostępności towaru na rynkach zagranicznych, z niższych opłat poniesionych za konfekcjonowanie i wysyłkę podręczników i ćwiczeń do Szkół Polskich za granicą oraz obostrzenia wynikające z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 (poz. 26 – kwota 33 275,7 tys. zł) oraz zmniejszenia liczby zadań wynikających z programu „Za życiem”, ze względu na sytuację epidemiologiczną kraju (poz. 33 – kwota 19 173,9 tys. zł)⁶⁶.

W urzędzie obsługującym Ministra (dysponent III stopnia), ze środków rezerwy celowej budżetu państwa (poz. 44) przeznaczono kwotę 850,0 tys. zł na czasowe dodatki zadaniowe od 1 lipca 2021 r. dla części pracowników merytorycznych zatrudnionych w części 30 – Oświata i wychowanie, w związku z koniecznością realizacji priorytetowych zadań nałożonych na Ministerstwo w obszarze oświaty i wychowania, które wykorzystano w kwocie 847,0 tys. zł, tj. w 99,6%.

(akta kontroli str. 554-583, 656-662, 768-874)

W części 30 – Oświata i wychowanie w 2021 r. dokonano, na podstawie art. 177 ust. 1 pkt 3 ufp, dwóch blokad na łączną kwotę 15 038,9 tys. zł, tj.: decyzją nr 1 Ministra Edukacji i Nauki z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie blokowania planowanych wydatków budżetu państwa na rok 2021 w części 30 – Oświata i wychowanie, na łączną kwotę 2 796,5 tys. zł⁶⁷ oraz decyzją nr 2 Ministra Edukacji i Nauki z dnia 29 grudnia 2021 r. w sprawie blokowania planowanych wydatków budżetu państwa na rok 2021 w części 30 – Oświata i wychowanie, na łączną kwotę 12 242,3 tys. zł⁶⁸. Zablockowane środki dotyczyły m.in. powstałych oszczędności w wyniku niewykorzystania środków na realizowane zadania. Zablockowane środki nie wpłynęły na realizację zadań w części 30.

(akta kontroli str. 511-550, 1466-1470)

⁶⁵ Środki przeznaczone na dofinansowanie działania 1.5. Pomoc uczennicom w ciąży oraz działania 2.4. Utworzenie ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych ze szczególnym uwzględnieniem wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci od momentu wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością, określonych w programie kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, ustanowionym uchwałą Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r.

⁶⁶ Realizujące zadania z tego Programu jednostki samorządu terytorialnego nie wykorzystywały kwot przekazanych dotacji.

⁶⁷ W tym: 42,0 tys. zł w dziale 150 – Przetwórstwo przemysłowe, 495,0 tys. zł w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 2 259,5 tys. zł w dziale 851 – Ochrona zdrowia.

⁶⁸ W tym: 11 711,3 tys. zł w dziale 801 – Oświata i wychowanie i 531,0 tys. zł w dziale 854 – Edukacyjna opieka wychowawcza.

Dysponent części 30 – Oświata i wychowanie nie otrzymał od Prezesa Rady Ministrów polecenia wpłaty środków na Fundusz Przeciwdziałania COVID-19 przewidzianego przepisem art. 69 ust. 2 ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw.

(akta kontroli str. 551-552)

Dysponent części 30 – Oświata i wychowanie nie wydatkował środków na finansowanie kampanii informacyjno-promocyjnej „Polskiego Ładu”.

(akta kontroli str. 587-588)

W rocznym sprawozdaniu Rb-28 z części 30 – Oświata i wychowanie wykazano kwotę 60 178,0 tys. zł jako wydatki niewygasające z końcem 2021 r. Wśród przyczyn niezrealizowania wydatków w pełnej wysokości i konieczności ich ujęcia w wykazie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z wpływem roku budżetowego wymieniano m.in.: trwające procesy związane z realizacją postępowań o udzielenie zamówień publicznych, uwarunkowania zewnętrzne (takie jak: obecna sytuacja epidemiologiczna w kraju związana z COVID-19, warunki atmosferyczne), złożony charakter realizacji zadań. Zadania, które zostały przeniesione do realizacji na rok następnny to:

- dodatkowy fundusz motywacyjny;
- modernizacja narzędzi informatycznych do ochrony zdrowia psychicznego dzieci, młodzieży i nauczycieli związanych ze skutkami pandemii COVID- 19;
- zlecenie organizacji i realizacji ogólnokrajowych zadań z zakresu doskonalenia zawodowego nauczycieli (art. 70a ust. 7 Karty Nauczyciela);
- modernizacja pomieszczeń biurowych w siedzibie Ośrodka Rozwoju Edukacji w Warszawie zlokalizowanych przy Alejach Ujazdowskich 28 oraz w budynku Ośrodka rozwoju Edukacji przy ul. Polnej 46a w Warszawie;
- przedsięwzięcie „Poznaj Polskę”;
- wspieranie działalności innowacyjnej i eksperymentalnej szkół i placówek;
- Breviarium Kanonu Kulturowego;
- kampania informacyjno-promocyjna dotycząca organizacji edukacji włączającej.

Zestawienie powyższych zadań uwzględniające poszczególne podziałki klasyfikacji budżetowej zostało ujęte w Załączniku nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z wpływem roku budżetowego⁶⁹.

(akta kontroli str. 720-767)

Na dotacje w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowano w ustawie budżetowej kwotę 73 623,0 tys. zł⁷⁰. W wyniku zmian planu wydatków, dokonanych na podstawie art. 171 ust. 1 ufp, zwiększeń środków pochodzących z rezerw celowych budżetu państwa, plan po zmianach wyniósł 244 448,7 tys. zł⁷¹. Wykonanie wydatków na dotacje wyniosło 211 264,1 tys. zł⁷² wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 54 200,0 tys. zł, tj. 86,4% planu po zmianach, i było o 103 700,6 tys. zł, tj. 96,4% wyższe od wykonania w 2020 r. Wykonanie dotacji udzielonych przez Ministra wyniosło 209 330,5 tys. zł⁷³ wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 54 200,0 tys. zł, tj. 87,0% planu po zmianach (240 661,9 tys. zł⁷⁴). Główną przyczyną niewykorzystania w pełnej wysokości planowanych środków na dotacje w 2021 r. była utrzymująca się sytuacja epidemiczna w kraju oraz za granicą. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja pandemiczna ograniczała możliwości realizacji projektów, w tym również skutkowało odstępianiem od ich realizacji.

⁶⁹ Dz. U. z 2021 r., poz. 2407.

⁷⁰ Z uwzględnieniem środków w wysokości 34.103,0 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

⁷¹ W tym środki w wysokości 33.970,1 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

⁷² W tym 32 114,0 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁷³ W tym środki w wysokości 30.180,4 tys. zł na współfinansowanie projektów UE

⁷⁴ Z uwzględnieniem środków w wysokości 30.183,3 tys. zł na współfinansowanie projektów UE.

Udzielone dotacje budżetowe (jako dotacje celowe i przedmiotowe) związane były z realizacją w 2021 r. 47 zadań publicznych⁷⁵. Ponadto udzielono jednej dotacji o charakterze podmiotowym w kwocie 10 703,0 tys. zł, jako współfinansowanie samorządowej instytucji kultury – Centrum Nauki Kopernik.

(akta kontroli str. 609-619)

Szczegółowemu badaniu poddano dotacje w łącznej wysokości 127 376,5 tys. zł (52,1% planu po zmianach) przekazane na pięć realizowanych zadań pn.: „Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży” – przekazano dotację w wysokości 77 208,1 tys. zł, wykonanie wyniosło 58 046,5 tys. zł (75,2%)⁷⁶; „Realizacja przedsięwzięcia Poznaj Polskę” – przekazano dotację w wysokości 34 877,6 tys. zł, wykonanie wyniosło 28 928,9 tys. zł (82,9%)⁷⁷; „Wsparcie organizacji olimpiad, konkursów i turniejów” – przekazano dotację w wysokości 8 000 tys. zł, wykonanie wyniosło 6 035,7 tys. zł (75,4%)⁷⁸; „Tworzenie e-materiałów do kształcenia zawodowego (e-materiały zawodowe)” – przekazano dotację w wysokości 5 790,8 tys. zł, wykonanie wyniosło 5 790,8 tys. zł (100%)⁷⁹; „Rodzina Polonijna - organizacja współpracy szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw i szkołami organizacji społecznych Polaków ze szkołami w Polsce” – przeznaczono środki w wysokości 1 500 tys. zł, wykonanie wyniosło 1 137,5 tys. zł (75,8%)⁸⁰. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości. (akta kontroli str. 675-683, 667-671, 684-705)

⁷⁵ Wśród nich m.in. takie jak: Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń; Organizowanie w kraju i za granicą doskonalenia zawodowego nauczycieli pracujących wśród Polonii i Polaków zamieszkałych za granicą; Wsparcie organizacji ogólnopolskiego programu pomocy wybitnie uzdolnionym uczniom.

⁷⁶ W 2021 r. zadanie realizowało 306 placówek rehabilitacyjno-koordynujących prowadzonych przez 306 samorządów szczebla powiatowego w ramach działania 2.4 programu „Za życiem”. Z przyjętego planu 77 208,1 tys. zł (w tym: 77 205 tys. zł z rezerwy celowej) uruchomiono środki na dotację w wysokości 76 078,5 tys. zł, które wykonano w kwocie 58 046,5 tys. zł. W 2021 r. pomoc uzyskało ponad 18 tys. dzieci realizując blisko 810 tys. godzin bezpośredniej pracy z dziećmi.

⁷⁷ Łączna suma przeznaczona na przedsięwzięcie wynosiła 84 877,6 tys. zł (w tym: 50 000 tys. zł zgłoszonych do środków niewygasających z końcem 2021 r.). Finalnie podpisano umowy na łączną kwotę 34 237,4 tys. zł. Przedmiotem zadania było wsparcie organów prowadzących szkoły w realizacji zadań mających na celu uatrakcyjnienie procesu edukacyjnego dzieci i młodzieży poprzez umożliwienie im poznawania Polski, jej środowiska przyrodniczego, tradycji, zabytków kultury i historii oraz osiągnięć polskiej nauki. W ramach przedsięwzięcia „Poznaj Polskę” zostało dofinansowanych ok 3 200 szkół i łącznie z dofinansowania skorzystało ponad 200 tys. uczniów. Niepełne wykorzystanie środków spowodowane było stopniowym wprowadzaniem obostrzeń wynikających z sytuacji epidemiologicznej związanej z COVID-19 oraz pogarszającymi się warunkami atmosferycznymi utrudniającymi zwiedzanie obiektów podczas organizowanych wycieczek szkolnych.

⁷⁸ Na zadanie pn. „Wsparcie organizacji olimpiad, konkursów i turniejów”, które było realizowane przez dwa departamenty MEiN: Departament Programów Nauczania i Podręczników oraz Departament Strategii, Kwalifikacji i Kształcenia Zawodowego przeznaczono ogółem 9 514,0 tys. zł, z której wykorzystano 7 252,3 tys. zł (76,2%). Szczegółowej analizie poddano realizację dotacji przez pierwszy z nich. Z planowanych na ten cel 8 000,0 tys. zł wydatkowano (wg stanu rozliczenia dotacji na 24 lutego 2022 r.) kwotę 6 016,2 tys. zł (75,2%). Podpisane z organizatorami olimpiad, konkursów i turniejów umowy były umowami długoterminowymi, zawartymi na trzy kolejne lata szkolne. W ramach tego zadania przeprowadzono 21 olimpiad przedmiotowych (w tym 17 dla uczniów szkół ponadpodstawowych, 4 olimpiady przedmiotowe dla uczniów szkół podstawowych) i 8 olimpiad interdyscyplinarnych. Wszystkie olimpiady ogólnopolskie (etap II i III) zaplanowane w roku szkolnym 2020/2021 oraz etapy szkolne olimpiad zaplanowane w roku szkolnym 2021/2022 zostały przeprowadzone zgodnie z umowami i w zaplanowanych terminach.

⁷⁹ W roku 2021 r. realizowano 13 projektów wyłonionych w ramach ww. konkursów, z czego transze dofinansowania przekazano dla 12 projektów. W przypadku 1 projektu transze nie były uruchamiane ze względu na brak złożenia przez beneficjenta zabezpieczenia realizacji umowy. Zadanie było realizowane również przy udziale budżetu środków europejskich w kwocie 31 046,6 tys. zł. Zadania nie zostały jeszcze w pełni zrealizowane, gdyż okresy realizacji wszystkich projektów nie zakończyły się. Efektem zrealizowanych projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursu pn. *Tworzenie e-materiałów do kształcenia zawodowego (e-materiały zawodowe)* będzie opracowanie i upowszechnienie 800 e-materiałów do kształcenia zawodowego w zakresie zawodów (kwalifikacji) reprezentujących 32 branże wyodrębnione w ramach szkolnictwa branżowego.

⁸⁰ W ramach tego zadania publicznego podjęta została współpraca szkół funkcjonujących w systemach oświaty innych państw oraz organizacji społecznych Polaków za granicą prowadzących nauczanie języka polskiego, historii, geografii, kultury polskiej oraz innych przedmiotów nauczanych w języku polskim ze szkołami w Rzeczypospolitej Polskiej w 2021 r. Współpracę podjęto 31 par szkół z Polski i Czech, Hiszpanii, Irlandii, Kanady, Kataru, Litwy, Rosji, Stanów Zjednoczonych, Ukrainy i Wielkiej Brytanii. W działaniach wzięło udział ponad 1 700 uczniów i ich nauczycieli.

Szczegółowemu badaniu poddano udzielenie dotacji Fundacji „AUXILIUM” na realizację zadania obejmującego utworzenie całodobowej infolinii dla dzieci i młodzieży⁸¹. Umowę z ww. Fundacją zawarto w trybie doraźnym, na okres od 2 września 2021 r. do 30 października 2021 r., w celu zapewnienia kontynuacji wsparcia uczniów, ich rodziców i nauczycieli w kryzysie psychicznym. Do umowy dołączone były wymagane załączniki, w tym m.in. zasady przyznawania i rozliczenia dotacji. Umowa była realizowana przez ww. okres, na który była zawarta. Sprawozdanie końcowe merytoryczno-finansowe wpłynęło do MEiN w terminie wskazanym w umowie, wydatki zostały dokonane zgodnie z umową na łączną kwotę 162 067,51 zł, a niewykorzystana kwota dotacji w wysokości 9 116,49 zł została zwrócona do budżetu w dniu 17 listopada 2021 r. Kontrola przekazanej dokumentacji nie wykazała nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 1051-1213)

Minister weryfikował wykorzystanie dotacji zgodnie z przeznaczeniem przez analizę przekazanych do zatwierdzenia sprawozdań. Ponadto przeprowadzono kontrole wybranych podmiotów, którym przekazano dotacje, w zakresie prawidłowości wykonania zadania publicznego, w tym wykorzystania dotacji przekazanej na realizację zleconego zadania publicznego. Do końca 2021 r., w trakcie realizacji zadań, zakończono kontrolę w sześciu podmiotach⁸², którym udzielono dotacji w 2021 r. Według stanu na 1 kwietnia 2022 r. kontrole zakończono podpisaniem wystąpień pokontrolnych w czterech podmiotach, a w dwóch pozostałych projekty wystąpień pokontrolnych były w trakcie przygotowywania. W jednym przypadku⁸³ stwierdzono nieprawidłowość polegającą na przekroczeniu terminu płatności faktur za realizację zadania na łączną kwotę 10 590,30 zł, który dodatkowo nierzetelnie wskazano w sprawozdaniu z realizacji zadania. Na 2022 r. zaplanowano kontrolę ośmiu podmiotów, beneficjentów dotacji otrzymanej w 2021 r. W przypadku stwierdzenia (w wyniku weryfikacji sprawozdań lub podjętej kontroli) wykorzystania dotacji niezgodnie z przeznaczeniem lub z naruszeniem procedur dotyczących jej wykorzystania, dysponent uznawał wydatki za niekwalifikowalne w danym projekcie. Wszystkie wydatki uznane za niekwalifikowalne podlegały zwrotowi wraz z odsetkami, zgodnie z zawartymi umowami.

(akta kontroli str. 601-608, 1451-1456)

Na realizację świadczeń na rzecz osób fizycznych wydatkowano kwotę 13 826,0 tys. zł⁸⁴, tj. 94,2% planu po zmianach i o 15,4 tys. zł mniej niż w 2020 r. Najwyższe wydatki, w kwocie 8 092,7 tys. zł poniesiono na wypłatę świadczeń częściowo pokrywających koszty zakwaterowania i utrzymania nauczycieli polskich skierowanych do pracy za granicą przez Ośrodek Rozwoju Polskiej Edukacji za Granicą. Kolejnymi największymi wydatkami były nagrody resortowe (nagrody dla 451 nauczycieli przyznawane przez Ministra Edukacji i Nauki za ich osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze) – 3 375,0 tys. zł i 1 650,0 tys. zł na wypłatę stypendiów Ministra o charakterze motywacyjnym dla 550 uczniów. Ponadto wypłacono gratyfikacje finansowe w kwocie 450 tys. zł dla 25 osób, którym nadano tytuł Profesora Oświaty. Świadczenia na rzecz osób fizycznych w urzędzie obsługującym Ministra zostały wykonane w kwocie 5 537,8 tys. zł (88,2% planu). Jako przyczynę niewykorzystania kwoty 590,9 tys. zł przeznaczonej na nagrody dla nauczycieli w 2021 r. wskazano na fakt, iż nie wszystkie złożone wnioski spełniały wymogi formalne i merytoryczne. Podobnie było w przypadku niewykorzystania kwoty 55,0 tys. zł na stypendia w związku z niespełnieniem przez wszystkich kandydatów przyjętych kryteriów wyboru stypendystów. Ponadto zrefundowano koszty zakupu okularów korekcyjnych do

⁸¹ Umowa o realizację zadania publicznego w celu przeciwdziałania COVID-19 nr MEiN/2021/DWKI/617 pn. Profilaktyka problemów dzieci i młodzieży, w tym następstw izolacji rówieśniczej spowodowanych stanem epidemii COVID-19 oraz adekwatne wsparcie rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży w ramach prowadzenia przez specjalistów bezpłatnej, całodobowej, ogólnopolskiej infolinii interwencyjno-informacyjnej z Fundacją „AUXILIUM” z siedzibą w Tarnowie – na kwotę 171 184 zł.

⁸² Fundacja Rozwoju Informatyki Warszawa, Uniwersytet Łódzki, Powiat Łomżyński, Stowarzyszenie „Wspólnota Polska”, Pomorska Fundacja Języka Polskiego i Kultury Polskiej Polija i Stowarzyszenie Zakład Doskonalenia Zawodowego w Kielcach.

⁸³ Na Uniwersytecie Łódzkim (dotyczącym dotacji z 2020 r.).

⁸⁴ W tym 15,3 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

pracy przy monitorze ekranowym dla 104 pracowników Ministerstwa za łączną kwotę 31,1 tys. zł. Zrealizowano wszystkie należne świadczenia.

(akta kontroli str. 595-600)

Zaplanowana w ustawie budżetowej kwota 391 850,0 tys. zł na wydatki bieżące w trakcie roku została zwiększona do kwoty 395 853,9 tys. zł⁸⁵, tj. o 4 003,9 tys. zł. Zrealizowano wydatki w kwocie 376 536,7 tys. zł⁸⁶, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 4 078,0 tys. zł, tj. 95,1% planu po zmianach i wyższej od wykonania w 2020 r. o 1 433,7 tys. zł, tj. o 0,4%. Dominującą pozycję w tej grupie (41,0%) stanowiły wydatki na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń w wysokości 154 490,9 tys. zł.

Wydatki bieżące w Ministerstwie (dysponent I i III stopnia) zostały zrealizowane w wysokości 78 449,9 tys. zł, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1 895,6 tys. zł, tj. 85,0% kwoty planowanej w budżecie po zmianach (92 247,5 tys. zł). Niepełne wydatkowanie środków wynikało m.in. z powstałych oszczędności z tytułu utrzymywania na terenie kraju stanu epidemii⁸⁷. Ministerstwo nie płaciło w 2021 r. odsetek od nieterminowych płatności.

(akta kontroli str. 591-594b, 967-971, 1291-1294, 1333-1344)

Przeciętne zatrudnienie⁸⁸ w 2021 r. w części 30 – Oświata i wychowanie wyniosło 1 426 osób i było wyższe w porównaniu do przeciętnego zatrudnienia w 2020 r. o 57 osób. W dziale 801 – Oświata i wychowanie, zatrudnienie wzrosło o 47 osób, w tym w ramach rozdziału 80146 - Doksztalcanie i doskonalenie nauczycieli, wzrosło o 34 osoby (ze 179 w 2020 r. do 213 w 2021 r.). Zwiększenie stanu zatrudnienia, dotyczące Ośrodka Rozwoju Edukacji (ORE), wynikało w szczególności z konieczności zatrudnienia dodatkowego personelu w związku z rozpoczęciem realizacji dwóch nowych projektów pozakonkursowych PO WER z dniem 1 lutego 2021 r.

Przeciętne zatrudnienie, realizujących zadania finansowane z części 30 – Oświata i wychowanie, na koniec 2021 r. wyniosło w Ministerstwie 297 osób i było o 10 osób (tj. 3,5%) wyższe niż w roku poprzednim. Większy stan zatrudnienia w 2021 r. w porównaniu z 2020 r. wynikał ze wzrostu zadań/inicjatyw realizowanych przez urząd (np. programy: „Poznaj Polskę”, „Za życiem”). Na wynagrodzenia i pochodne od nich wydatkowano 39 233,2 tys. zł, wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 895,6 tys. zł, co stanowiło 98,8% planu po zmianach.

W 2021 r. na wynagrodzenia osobowe w części 30 przeznaczono 143 007,0 tys. zł. Wydatki te były wyższe niż w 2020 r. (129 530,0 tys. zł) o 10,4%. W Ministerstwie wykonanie środków na wynagrodzenia osobowe, dla realizujących zadania finansowane z części 30 – Oświata i wychowanie, wzrosło z 28 887,0 tys. zł do 32 087,0 tys. zł, tj. o 11,1%.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2021 r. w części 30 wynosiło 8 357 zł i w porównaniu z przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniem w 2020 r. (7 886 zł) było wyższe o 471 zł, tj. o 6,0%. W Ministerstwie przeciętne miesięczne wynagrodzenie wzrosło o 609 zł (z 8 385 zł do 8 994 zł), tj. o 7,3%.

(akta kontroli str. 620-633)

W 2021 r. cztery osoby wykonywały umowy zlecenia, tj. o dwie mniej niż w 2020 r. Na podstawie umów tego typu osoby te wykonywały zadania w komórkach merytorycznych (zadania podstawowe). Poniesione w 2021 r. wydatki z tytułu umów zlecenia wyniosły 53,4 tys. zł, i w stosunku do 2020 r. były o 159,6 tys. zł niższe.

(akta kontroli str. 1216-1228)

⁸⁵ Razem z wydatkami na współfinansowanie projektów UE w kwocie 18 310,1 tys. zł.

⁸⁶ W tym 13 142,5 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁸⁷ Mniejsze wydatki na służbowe podróże krajowe i zagraniczne pracowników Ministerstwa zakup artykułów spożywczych, biurowych i eksploatacyjnych, z tytułu eksploatacji budynku, zakup usług związanych z tłumaczeniami, szkoleniami i badaniami okresowymi pracowników; dofinansowanie do zakupu okularów korygujących wzrok; obsługę konferencji i spotkań organizowanych w Ministerstwie, współfinansowanie składek do organizacji międzynarodowych.

⁸⁸ W przeliczeniu na pełne etaty.

Plan wydatków majątkowych w ustawie budżetowej dla części 30 wynosił 3 356,0 tys. zł. W trakcie 2021 r. został zwiększony do kwoty 4 120,2 tys. zł. Wydatki majątkowe zostały zrealizowane w kwocie 3 900,3 tys. zł⁸⁹ wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1 900,0 tys. zł, co stanowiło 94,7% planu po zmianach.

Plan wydatków majątkowych w Ministerstwie na 2021 r. wynosił (wg ustawy budżetowej) 500,0 tys. zł. Decyzją DBF-WKP2.3121.1.47.2021 z dnia 20 lipca 2021 r. Minister Edukacji i Nauki zmniejszył plan wydatków majątkowych zwiększając jednocześnie plan wydatków bieżących jednostki w dziale 750 – Administracja publiczna, rozdział 75001 – Urzędy naczelnych i centralnych organów administracji rządowej o 95,0 tys. zł do kwoty 405,0 tys. zł (nie uwzględniając środków na współfinansowanie w kwocie 32,0 tys. zł).

Wydatki majątkowe poniesione przez dysponenta III stopnia w 2021 r. wyniosły 341,9 tys. zł, co stanowiło 78,2% planu po zmianach (437 tys. zł⁹⁰) i były wyższe o 4,8% od wykonanych w 2020 r. (326,2 tys. zł). Ze środków tych dokonano następujących zakupów inwestycyjnych:

- zakup, dostawa, podłączenie i konfiguracja macierzy dyskowej⁹¹ – 221,4 tys. zł;
- zakup bramki wykrywającej metale i materiały niebezpieczne⁹² – 10,2 tys. zł;
- dostawa i montaż hydraulicznego słupka automatycznego⁹³ – 23,9 tys. zł;
- zakup urządzeń wielofunkcyjnych⁹⁴ – 50,4 tys. zł;
- wykonanie systemu SSWIN⁹⁵ – 17,4 tys. zł;
- zakup projektora do prezentacji multimedialnych na budynku MEiN⁹⁶ – 18,6 tys. zł.

Ponadto zakupiono kamery do monitoringu wizyjnego za kwotę 40,4 tys. zł. Fakturę za kamery zapłacono 5 stycznia 2022 r. Z wyjaśnień uzyskanych od Dyrektora Biura Dyrektora Generalnego wynika, że przeniesienie płatności faktury na kolejny rok było skutkiem konieczności weryfikacji rozbieżności dotyczących numeru rachunku bankowego oraz terminu płatności wystawionych na fakturze ze wskazanymi w treści umowy z wykonawcą, co mogło spowodować przekazanie środków na niewłaściwe konto bankowe.

Mimo podjętych prób nie zrealizowano dwóch zakupów inwestycyjnych (urządzeń wielofunkcyjnych) ujętych w planie na łączną kwotę 32,0 tys. zł.

(akta kontroli str. 922-924, 1234-1238, 1433-1445)

W jednostkach podległych Ministrowi wydatki majątkowe ze środków budżetu państwa zrealizowano w kwocie 3 558,5 tys. zł wraz z wydatkami niewygasającymi w kwocie 1 900,0 tys. zł, tj. 96,6% planu po zmianach (3 683,2 tys. zł), który w trakcie roku został zwiększony o kwotę 827,2 tys. zł. Zwiększenia wydatków majątkowych dokonano w szczególności z uwagi na konieczność zakupu oprogramowania w Centrum Informatycznym Edukacji (CIE), potrzebę uruchomienia platformy e-oceniającej projektu pt. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej” oraz zakupu wysokowydajnej profesjonalnej

⁸⁹ W tym 404,5 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁹⁰ W tym 32,0 tys. zł stanowiła kwota na współfinansowanie projektów ze środków budżetu UE.

⁹¹ Zakup macierzy All-Flash umożliwia wykonywanie większej ilości operacji odczytu jak i zapisu dając szybszy dostęp do danych w systemach informatycznych wykorzystywanych przez MEiN.

⁹² Zakup bramki wykrywającej metale poprawił poziom bezpieczeństwa w budynku przy al. J. Ch. Szucha 25. Zakup był sugerowany przez Służbę Ochrony Państwa.

⁹³ Słupki hydrauliczne zostały zakupione, ponieważ poprzedni uległ awarii i nie nadawał się do naprawy. Słupki zamontowane w bramie powoduje to, że samochody nieuprawnione nie mogą wjechać na dziedziniec MEiN.

⁹⁴ Urządzenia wielofunkcyjne zostały zakupione ze względu na to, że wiele z użytkowanych urządzeń zostało wyeksploatowanych (częste awarie oraz znaczne koszty napraw).

⁹⁵ Dostosowanie zainstalowanego systemu sygnalizacji włamania i napadu w strefie ochronnej II w budynku Ministerstwa przy al. J. Ch. Szucha 25, do wymogów rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 29 maja 2012 r. w sprawie środków bezpieczeństwa fizycznego stosowanych do zabezpieczania informacji niejawnych (Dz. U. poz. 683 ze zm.). Dzięki temu system spełnia wymagania stopnia 3 określone w normie PN-EN 50131-1 (GRADE 3).

⁹⁶ Zakup projektora multimedialnego pozwala na wyświetlanie na elewacji budynku ruchomych obrazów z okazji wydarzeń historycznych, co stanowi dodatkowy walor edukacyjny.

drukarki i urządzeń wielofunkcyjnych w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej (CKE), a także potrzebę modernizacji sieci komputerowej w ORE.

(akta kontroli str. 944-951)

W 2021 r., w części 30 – Oświata i wychowanie, przeprowadzono ogółem 17 postępowań o udzielenie zamówienia publicznego. Nie wszystkie postępowania zakończone zostały zawarciem umowy (cztery postępowania unieważniono). Z udzielonych 13 zamówień publicznych, jedno było w trybie art. 132 (przetarg nieograniczony), 11 w trybie art. 275 pkt 1 (tryb podstawowy bez negocjacji) oraz jedno zamówienie w trybie art. 304 (zamówienie z wolnej ręki)⁹⁷. Łączna kwota udzielonych zamówień publicznych wyniosła 3 263,6 tys. zł. Ponadto Ministerstwo w 2021 r. dokonało 183 zakupów towarów i usług nieobjętych obowiązkiem stosowania przepisów Pzp z uwagi na wartość zamówienia lub inne ustawowe przesłanki wyłączenia. Łącznie szacunkowa wartość dokonanych zakupów w tym trybie wyniosła 3 781,6 tys. zł, a wartość brutto zawartych umów 2 393,4 tys. zł.

Badaniem szczegółowym objęto cztery postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na łączną kwotę 1 283,8 tys. zł, w tym trzy zamówienia do których nie zastosowano przepisów ustawy Pzp (zwolnienie na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 1 – wartość poniżej 130 tys. zł) oraz jedno zamówienie w trybie podstawowym bez możliwości negocjacji (art. 275 pkt 1 ustawy Pzp)⁹⁸. W badanych postępowaniach nieprawidłowości nie stwierdzono.

W 2021 r. Ministerstwo Edukacji i Nauki nie dokonywało zakupów/zamówień z wyłączeniem przepisów ustawy Pzp na podstawie art. 6 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych.

Plan postępowań o udzielenie zamówień publicznych Ministerstwa Edukacji Narodowej na 2021 r. opublikowany został na stronie internetowej Ministerstwa w dniu 11 marca 2021 r., a następnie był sukcesywnie aktualizowany⁹⁹. Roczne sprawozdanie o udzielonych w 2021 r. zamówieniach publicznych przekazane zostało do Prezesa Urzędu Zamówień Publicznych w dniu 28 lutego 2022 r., tj. zgodnie z terminem wynikającym z art. 82 ust. 2 Pzp.

(akta kontroli str. 984-991, 994-1028, 1032-1042, 1044-1045, 1047-149)

Na podstawie wyselekcjonowanych z systemu księgowego zapisów konta 130 Rachunek bieżący jednostki¹⁰⁰, wybrano do kontroli z zastosowaniem metody monetarnej (MUS) 40 dowodów księgowych na kwotę 3 269,0 tys. zł, w tym w grupie wydatków majątkowych dwa zapisy na kwotę 238,8 tys. zł oraz w grupie wydatków bieżących pozapłacowych 38 zapisów na kwotę 3 030,2 tys. zł. W doborze celowym do wylosowanej próby wydatków bieżących dołączono pięć wydatków poniesionych na łączną kwotę 636,2 tys. zł. Tym samym, badaniem zostało objęte 45 dowodów księgowych o łącznej wartości 3 905,2 tys. zł, co stanowiło 8,3% ogółu wydatków urzędu obsługującego Ministra. Objęte

⁹⁷ Wg ustawy z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

⁹⁸ Były to:

- Postępowanie nr 23/W/2021, którego przedmiotem był Remont korytarzy wraz z przyległymi pomieszczeniami na parterze od strony północnej w budynku Ministerstwa Edukacji i Nauki przy al. Szucha 25;
- Usługa doradztwa w zakresie finansowania działań związanych z wdrażaniem edukacji włączającej, w tym współpraca w zakresie opracowania Oceny Skutków Regulacji Nr 48/WZ/2021, wykonawca: Centrum Doradztwa i Szkoleń Omnia, ul. Słowackiego 22/18, 01-634 Warszawa, wartość zamówienia 121,4 tys. zł;
- Usługi przeprowadzkowe Nr 49/WZ/2021; wykonawca: Danlift – Daniel Krysiuk, ul. Rydygiera 19/162, 01-793 Warszawa, wartość zamówienia 117,1 tys. zł;
- Zakup 32 laptopów na nagrody dla laureatów konkursu „Kierunek Innowacja” organizowanego przez DPNP MEIN Nr 353/WZ/2021; wykonawca: PRODATA sp. z o.o. ul. Dąbrowskiego 233, 60-406 Poznań, wartość zamówienia 90,2 tys. zł.

⁹⁹ <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/plan-postepowan-na-rok-2021> [dostęp z dnia 7 lutego 2022 r.]

¹⁰⁰ Zbiór pozapłacowych wydatków Ministerstwa z wyłączeniem: wydatków w paragrafach: 401-408, 411-414, 418, 420 i 444 oraz wydatków poniżej 1 000 zł.

badaniem wydatki zostały sprawdzone pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Stwierdzono, że ich realizacja była zgodna z zasadami gospodarowania środkami publicznymi, nie stwierdzając tym samym nieprawidłowości. Nie wystąpiły przypadki zapłaty odsetek od nieterminowych płatności.

(akta kontroli str. 1258-1274)

W rocznym sprawozdaniu zbiorczym Rb-28 za 2021 r. dla części 30 – Oświata i wychowanie wykazano wydatki mające charakter odsetek w kwocie 39,6 tys. zł (§ 4580 – Pozostałe odsetki) w ORE¹⁰¹ oraz 9,3 tys. zł (§ 4570 – Odsetki od nieterminowych wpłat z tytułu pozostałych podatków i opłat) w Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej (OKE) w Łomży – jednostce nadzorowanej przez CKE¹⁰².

(akta kontroli str. 967-971)

W MEiN weryfikowano dane prezentowane przez jednostki podległe w opisowych kwartalnych sprawozdaniach budżetowych (sporządzanych na podstawie sprawozdań miesięcznych), z danymi ujmowanymi w sprawozdawczości budżetowej. Sprawozdania te przekazywane były do wiadomości właściwych komórek organizacyjnych Ministerstwa w celu umożliwienia bieżącego monitorowania stopnia realizacji poszczególnych zadań i budżetu w jednostkach podległych. Na podstawie miesięcznych sprawozdań z jednostek opracowywano kwartalne informacje z wykonania planu dochodów i wydatków oraz zadań w części 30 – Oświata i wychowanie, które przekazywane były do wiadomości członków kierownictwa oraz departamentów/biur MEiN. Powyższe informacje przygotowywane były na podstawie danych ze sprawozdań Rb, informacji pozyskiwanych bezpośrednio z komórek organizacyjnych MEiN oraz z opisowych kwartalnych sprawozdań budżetowych opracowanych obligatoryjnie przez jednostki bezpośrednio podległe MEiN po zakończeniu każdego kwartału w 2021 r.

(akta kontroli str. 1386-1432, 1446-1450)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

2.2 Wydatki budżetu środków europejskich

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2021 wydatki budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowane zostały w wysokości 227 584,0 tys. zł ze wskazaniem kwot: 225 750,0 tys. zł na realizację PO WER oraz 1 834,0 tys. zł na realizację PO PC. Określony w ustawie budżetowej plan wydatków w trakcie roku budżetowego został zwiększony o kwotę 5 373,2 tys. zł, do kwoty 232 957,2 tys. zł, w ramach rezerwy celowej.

Wydatki budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zrealizowano w kwocie 219 949,0 tys. zł i stanowiły one 94,4% planu po zmianach, w tym wykonanie

¹⁰¹ Przedmiotowe zobowiązania dotyczą MDDP Sp. z o.o. Akademia Biznesu Spółka Komandytowa z siedzibą w Warszawie, PM GROUP LAAX Sp. z o.o. Spółka Komandytowa z siedzibą w Białymstoku, oraz byłego pracownika. Wynikają z zakwestionowania, na podstawie wyroku sądowego, naliczonych kar umownych, a w konsekwencji konieczność zwrotu odsetek za opóźnienia w transakcjach handlowych oraz wynagrodzenia pracownika za czas niezdolności do pracy i ekwiwalentu pieniężnego za niewykorzystany urlop wypoczynkowy byłego pracownika. Z uwagi na fakt, że sprawa dotyczy naliczonych odsetek od wynagrodzenia umownego wynikającego z umów zawartych w 2014 r. przez Krajowy Ośrodek Wspierania Edukacji Zawodowej i Ustawicznej, który z dniem 1 lipca 2016 r. został włączony do ORE oraz w sprawie zobowiązań dotyczących byłego pracownika, brak jest możliwości wskazania osób odpowiedzialnych.

¹⁰² Przedmiotowe zobowiązania dotyczą należności Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ) i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Powstały na skutek podważenia przez NFZ umów o dzieło dotyczących pracy egzaminatorów, jako umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy dotyczące umowy zlecenia (art. 750 kc). W sprawie tej prowadzone były postępowania administracyjne przez właściwego Dyrektora Oddziału NFZ, jako organu I instancji, i Prezesa NFZ - jako organu II instancji. Wysoka kwota odsetek od zobowiązań przeterminowanych wynika przede wszystkim z przewlekłości postępowania przed organem II instancji, które trwało ponad 4 lata. Sprawa jest analizowana pod kątem ewentualnego naruszenia dyscypliny finansów publicznych. O dalszych działaniach Centralna Komisja Egzaminacyjna będzie informować Ministerstwo Edukacji i Nauki.

środków uruchomionych w ramach rezerw – 5 240,4 tys. zł (tj. 97,5%). W porównaniu do 2020 r. (155 261,2 tys. zł) nastąpił wzrost wydatków o 64 687,8 tys. zł, tj. o 41,7%.

Ministerstwo (jako dysponent III stopnia części 30) zrealizowało wydatki z budżetu środków europejskich w kwocie 334,6 tys. zł, tj. 73,2% planu finansowego po zmianach, wydatkując je głównie na wynagrodzenia członków korpusu służby cywilnej – 280,7 tys. zł (83,9% ogółu wydatkowanych kwot).

(akta kontroli str. 1299-1302, 1353-1356)

Środki z rezerw przeznaczono na:

- sfinansowanie działań wynikających z realizacji PO WER¹⁰³ – 4 392,2 tys. zł, z których wykorzystano 4 354,9 tys. zł (99,2%) – poz. 98 „Finansowanie programów z budżetu środków europejskich”;
- sfinansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich¹⁰⁴ – 981,0 tys. zł, z których wykorzystano 885,5 tys. zł (90,3%) – poz. 99 „Finansowanie wynagrodzeń w ramach budżetu środków europejskich”.

Szczegółowo zbadano obydwie pozycje ww. rezerw. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości. Niepełne wykorzystanie środków rezerwy celowej poz. 98 spowodowane było zbyt późnym dostarczeniem rachunków za spotkania wartościujące w związku z problemami spowodowanymi epidemią COVID-19. Natomiast w przypadku poz. 99 niewykorzystanie pełnej kwoty rezerwy wynikało z absencji osób zatrudnionych do projektów, rezygnacji z zatrudnienia przy projekcie przez pracowników, przesunięciu terminu przekazywania e-materiałów przez beneficjenta konkursowego do oceny.

(akta kontroli str. 554-583, 768-874)

Na dotacje z budżetu środków europejskich w części 30 – Oświata i wychowanie zaplanowano kwotę 182 840,5 tys. zł. Wykonanie wydatków na dotacje wyniosło 178 513,4 tys. zł (97,6%). Szczegółowemu badaniu poddano udzielenie dotacji w kwocie 14 296,4 tys. zł¹⁰⁵ na zadanie pn. „Wsparcie tworzenia sieci szkół ćwiczeń”, której wykonanie wyniosło 14 296,3 tys. zł¹⁰⁶ (100%)¹⁰⁷. W badanej próbie nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 706-713)

Wydatki majątkowe wprowadzono do budżetu środków europejskich w trakcie roku w kwocie 2 620,0 tys. zł, które zrealizowano w kwocie 2 218,9 tys. zł, tj. 84,7% w związku z potrzebą:

- zakupu licencji na dostawę oprogramowania SAS Visual Statistic (on SAS Vija) w Centrum Informatycznym Edukacji¹⁰⁸ – 191,3 tys. zł;
- uruchomienia platformy e-oceniającej projektu w CKE¹⁰⁹ – 1 512,1 tys. zł;
- modernizacji sieci komputerowej w Ośrodku Rozwoju Edukacji¹¹⁰ – 291,5 tys. zł;

¹⁰³ Na realizację projektów pn.: „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego – II etap” oraz „Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II”.

¹⁰⁴ Dotyczy wynagrodzeń wraz z pochodnymi dla pracowników zaangażowanych w realizację projektów: „Pilotażowe wdrożenie modelu Specjalistycznych Centrów Wspierających Edukację Włączającą (SCWEW)” oraz „Tworzenie e-materiałów dydaktycznych do kształcenia ogólnego - etap II”.

¹⁰⁵ Łączna kwota dotacji to 16 795,4 tys. zł, gdyż zawierała kwotę 2 499,0 tys. zł ze środków budżetu państwa.

¹⁰⁶ Łączne wykonanie ze środkami budżetu państwa wyniosło 16 795,4 tys. zł.

¹⁰⁷ Efektem zrealizowanych do końca 2021 r. projektów wyłonionych do dofinansowania w ramach konkursów są modelowe placówki, pozwalające na dalszy rozwój szkół ćwiczeń, zgodnie z potrzebami lokalnego środowiska edukacyjnego. W ramach zawartych umów wsparciem zostaną objęte łącznie 44 szkoły ćwiczeń w celu przygotowania i doskonalenia zawodowego nauczycieli. Do końca 2021 r. wsparciem zostało objętych 35 szkół.

¹⁰⁸ W ramach projektu PO WER pn. „Wdrożenie Krajowego Systemu Danych Oświatowych” pozwalającego na opracowywanie zaawansowanych raportów przedstawiających wyniki egzaminów zewnętrznych dla dyrektorów szkół, dyrektorów OKE, dyrektora CKE. Oprogramowanie pozwala na rozszerzenie zakresu analiz o statystyki eksploracyjne.

¹⁰⁹ Opracowanie projektu technicznego Platformy Etap I - środek trwały w budowie. Projekt pt. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej”.

- wdrożenia zintegrowanego systemu finansowo – księgowego oraz kadrowo – placowego na potrzeby ORE¹¹¹ – 109,3 tys. zł;
- zakupu zestawów do wideokonferencji w ORE¹¹² – 114,7 tys. zł.

(akta kontroli str. 944-951)

Badaniem szczegółowym wydatków z budżetu środków europejskich objęto pięć operacji pozapłacowych o największej wartości – na łączną kwotę 57,8 tys. zł, w tym ze środków europejskich wydatkowano 48,6 tys. zł, a wkład krajowy wyniósł 9,2 tys. zł. Badane wydatki dotyczyły: zakupu urządzenia wielofunkcyjnego¹¹³, świadczenia usług doradczo-eksperckich¹¹⁴, świadczenia usług doradztwa prawnego¹¹⁵, zakup sprzętu komputerowego¹¹⁶, oraz udziału pracownika MEiN w szkoleniu¹¹⁷. W ramach przeprowadzanych badań zwrócono szczególną uwagę, czy w kontrolowanej jednostce nie występowały mechanizmy korupcyjne, w szczególności takie jak: dowolność postępowania, konflikt interesów, brak jawności postępowania, brak lub słabość kontroli. W zbadanej próbie wydatków z budżetu środków europejskich nieprawidłowości nie stwierdzono.

(akta kontroli str. 1280-1283)

W ramach wydatków urzędu obsługującego Ministra, z planowanych środków (dotyczy głównie PO WER, gdzie MEiN pełni rolę Instytucji Pośredniczącej i Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna – PO PT, którego Ministerstwo jest beneficjentem) w kwocie 5 749,0 tys. zł wydatkowano 4 432,0 tys. zł, tj. 77,1% planu po zmianach.

(akta kontroli str. 1303-1306)

Stan wykonania planu wydatków w zakresie programów realizowanych ze środków UE dla części 30 wyniósł 219 949,0 tys. zł, tj. 94,4% planu po zmianach (232 957,2 tys. zł), w tym:

- dla PO WER – 216 331,8 tys. zł, tj. 94,5% planu po zmianach (228 879,9 tys. zł);
- dla PO PC – 3 617,3 tys. zł, tj. 88,7% planu po zmianach (4 077,3 tys. zł).

Główną przyczyną niewykorzystania w pełnej wysokości planowanych środków budżetu środków europejskich w 2021 r. była utrzymująca się sytuacja epidemiczna w kraju oraz wynikające z niej obostrzenia sanitarno-epidemiologiczne. Wprowadzenie wielu obostrzeń miało bezpośredni wpływ na realizację zaplanowanych działań w poszczególnych projektach.

Przy udziale środków ujętych w planach finansowych na 2021 r. Ministerstwa oraz jednostek podległych Ministrowi zrealizowano m.in. nw. zadania:

¹¹⁰ Modernizacja sieci strukturalnej LAN i obwodów wydzielonych do zasilania sprzętu komputerowego w ramach projektu pn. Cyfryzacja procesów back-office.

¹¹¹ Przeprowadzenie pierwszego etapu - analizy przedwdrożeniowej, niezbędnego do wdrożenia licencji oprogramowania księgowego i kadrowo-placowego, który został podzielony na trzy etapy. Kolejne dwa zaplanowano na 2022 r.

¹¹² Zakupiono trzy komplety zestawów do prowadzenia wideokonferencji oraz dwa urządzenia wielofunkcyjne z opcją skanera.

¹¹³ Zakup średniego urządzenia wielofunkcyjnego (1 szt.) na kwotę 8 487,00 zł brutto. Wkład EFS wyniósł 7 152,84 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1 334,16 zł brutto.

¹¹⁴ Świadczenie usług doradczo-eksperckich na maksymalną kwotę 20 910,00 zł brutto (maksymalnie 100 godzin świadczenia usługi x 209,10 zł brutto za jedną godzinę świadczenia usługi), w ramach dobranej do badania faktury nr 3/10/2021 wykonawca wykonał 38 godzin usług, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 7 945,80 zł brutto, wkład EFS wyniósł 6 696,72 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1 249,08 zł brutto.

¹¹⁵ Świadczenie usług doradztwa prawnego na 48 500,00 zł (maksymalnie 250 godzin świadczenia usługi x 194,00 zł brutto za jedną godzinę świadczenia usługi), w ramach dobranej do badania faktury nr FVS/12/05/2021 wykonawca wykonał 60 godzin usług, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 11 640,00 zł brutto, wkład EFS wyniósł 8 810,19 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 1 829,81 zł brutto.

¹¹⁶ Umowa nr 2021/01/2/MEiN zawarta z Galaxy Systemy Informatyczne Sp. z o.o. na zakup i dostawę komputerów przenośnych i stacji dokujących na kwotę 890 581,50 zł brutto, w ramach dobranej do badania faktury nr FS32/CR2/09/2021 wykonawca dostarczył 70 szt. laptopów i 70 szt. stacji dokujących, za co przysługiwało mu wynagrodzenie w kwocie 389 516,40 zł brutto z czego wkład EFS wyniósł 20 857,28 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 3 890,32 zł brutto.

¹¹⁷ Wniosek POWR.06.01.00-00-0201/20 na podstawie wniosku o wyrażenie zgody na udział pracownika w szkoleniu w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych na kwotę 5 980,00 zł brutto, wkład EFS wyniósł 5 039,94 zł brutto, wkład krajowy wyniósł 940,06 zł brutto.

- w ramach PO WER: przeprowadzono egzamin ósmoklasisty (w sesji głównej i poprawkowej) wykorzystując do obsługi Krajowy System Danych Oświatowych (KSDO); przeprowadzono egzamin maturalny (w sesji głównej i poprawkowej), po raz pierwszy wykorzystując do obsługi KSDO; przygotowano i opublikowano raporty z przeprowadzonych egzaminów, zakupiono licencję na oprogramowanie zwiększające jakość i kompleksowość opracowywanych raportów, przygotowano filmy dla placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotek pedagogicznych dotyczące różnych aspektów nauki zdalnej, powstała pierwsza wersja prototypu systemu do przeprowadzania egzaminów próbnych i testów diagnostycznych on-line, przeprowadzono działania wynikające z realizacji projektu pn. *Rozwój banków zadań do egzaminu zawodowego etap II* opublikowano na platformie zpe.gov.pl nowe e-materiały i rozszerzono jej funkcjonalności związane z prowadzeniem szkoleń;
- w ramach PO PC: zakupiono system do zarządzania podatnościami (bezpieczeństwem) dla systemu back-office wdrażanego w ORE, przeprowadzono działania wynikające z realizacji projektu pn. „Ocenianie na ekranie: Opracowanie systemu do oceniania prac egzaminacyjnych z wykorzystaniem technologii informatycznej”, realizowano roboty budowlane - modernizacja sieci LAN.

Większość projektów jest nadal kontynuowana, w związku z tym wartości wskaźników produktu i rezultatu ustalone we wnioskach o dofinansowanie będą mogły być osiągnięte na zakończenie ich realizacji. Natomiast w przypadku projektów zakończonych, dofinansowanych z budżetu środków europejskich, osiągnięto założone cele. Wnioski o płatność przekazywane były w terminach umożliwiających bieżącą realizację i finansowanie projektów. Składane były one w terminach pozwalających na zapewnienie odpowiednich środków na realizację projektów w odpowiednim czasie. W celu zapewnienia płynności finansowej w każdym projekcie, beneficjenci sporządzali swoje harmonogramy płatności w taki sposób aby realizacja płatności z tytułu faktur lub innych dokumentów księgowych była dokonywana w terminie.

W przypadku jednostek realizujących projekty pozakonkursowe nie zgłoszono przypadków opóźnień w dokonywaniu płatności za faktury. W odniesieniu do projektów konkursowych, przeprowadzana przez IP weryfikacja wniosków o płatność nie wykazała tego typu przypadków.

(akta kontroli str. 886-905)

MEiN prowadziło w 2021 r. kontrolę 36 projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, z których 35 zostało zakończonych, a w jednej¹¹⁸ trwała weryfikacja dokumentów i opracowywanie Informacji pokontrolnej. Z dokonanych w tych kontrolach ustaleń wynika, że wśród już zakończonych u 22 beneficjentów dotacji nie stwierdzono żadnych nieprawidłowości. W pozostałych 11 przypadkach były uchybienia, które nie pociągały za sobą skutków finansowych. W dwóch kontrolowanych podmiotach (Instytut Badań Edukacyjnych¹¹⁹ i Politechnika Łódzka¹²⁰) stwierdzono nieprawidłowości, które ze względu na stwierdzoną niekwalifikowalność poniesionego wydatku wiązały się z koniecznością jego zwrotu do budżetu w kwocie o łącznym wymiarze 8 749,84 zł. Beneficjenci zwrócili powyższe środki na konto IP.

(akta kontroli str. 972-980)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹¹⁸ Według stanu na 29 marca 2022 r.

¹¹⁹ Nieprawidłowość polegała na stwierdzeniu wydatku przedstawionego do rozliczenia we wniosku o płatność przed przyjęciem w dokumentach okresem kwalifikowalności projektu. Całkowita kwota wydatków niekwalifikowalnych (z uwzględnieniem kosztów pośrednich) wyniosła 6 844,33 zł.

¹²⁰ Stwierdzono naruszenie zasady konkurencyjności poprzez nieupublicznienie wszystkich okoliczności mogących mieć wpływ na sporządzenie oferty, w efekcie udzielenie zamówienia w sposób nie zapewniający przejrzystości oraz zachowania uczciwej konkurencji i równego traktowania wykonawców. Powyższe spowodowało naliczenie korekty finansowej. Całkowita kwota wydatków niekwalifikowalnych (z uwzględnieniem kosztów pośrednich) wyniosła 1 905,51 zł.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa i budżetu środków europejskich w 2021 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Wydatki ponoszone były z zachowaniem zasad wskazanych w ustawie o finansach publicznych w kwotach wynikających z zatwierzonego planu finansowego po zmianach na zadania służące realizacji celów jednostki. Nie stwierdzono niecelowego i niegospodarnego wydatkowania środków publicznych.

OBSZAR

Opis stanu faktycznego

3. Sprawozdawczość

Obsługa finansowo-księgową dysponenta części 30 – *Oświata i wychowanie* była prowadzona w 2021 r. zgodnie z zarządzeniem nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji Narodowej, z tym że dla dysponenta trzeciego stopnia od dnia 1 marca 2021 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Powyższy stan faktyczny został usankcjonowany zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rachunkowości w Ministerstwie Edukacji i Nauki w roku 2021¹²¹. Zarządzenie to weszło w życie z dniem ogłoszenia (31 grudnia 2021 r.) z mocą od dnia 1 stycznia 2021 r.

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych/łącznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 30 – *Oświata i wychowanie* i sprawozdań jednostkowych urzędu obsługującego Ministra:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa w zakresie programów realizowanych ze środków pochodzących z budżetu UE oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa członkowskie EFTA, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 Programy),
- z wykonania planu wydatków budżetu środków europejskich, z wyłączeniem wydatków na realizację Wspólnej Polityki Rolnej (Rb-28 UE),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

Kontrolą poprawności sporządzenia objęto również sprawozdania w zakresie operacji finansowych za IV kwartał 2021 r. o stanie należności oraz wybranych aktywów finansowych (Rb-N) i o stanie zobowiązań według tytułów dłużnych oraz poręczeń i gwarancji (Rb-Z).

Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – *Oświata i wychowanie* na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek). Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki (urzędu obsługującego Ministra) były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stosowany system kontroli zarządczej zapewniał w sposób racjonalny prawidłowość sporządzania sprawozdań. Wyżej wymienione sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem merytorycznym i formalno-rachunkowym.

(akta kontroli str. 1275-1279, 1288-1432)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość.

W Ministerstwie nie wprowadzono jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, pomimo upływu 15 miesięcy od dnia jego utworzenia.

¹²¹ Dz. Urz. MEiN z 2021 r. poz. 149.

Ministerstwo Edukacji i Nauki zostało utworzone z dniem 1 stycznia 2021 r. na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 2020 r. w drodze przekształcenia Ministerstwa Edukacji Narodowej i Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 1 kwietnia 2022 r.¹²² do obsługi finansowo-księgowej jednostki w części 30 – Oświata i wychowanie stosowano zasady (politykę) rachunkowości wprowadzone zarządzeniem nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Edukacji Narodowej, a dla dysponenta trzeciego stopnia od dnia 1 marca 2021 r. zgodnie z zarządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie zasad (polityki) rachunkowości w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Stosowanie tych zasad potwierdzono zarządzeniem Ministra Edukacji i Nauki z dnia 30 grudnia 2021 r., z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2021 r. Jednocześnie NIK zwraca uwagę, że w związku brakiem wprowadzenia jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla nowo utworzonego Ministerstwa Edukacji i Nauki, w 2021 r. przy obsłudze finansowo-księgowej dysponenta części 30 posługiwano się nieaktualną instrukcją obiegu i kontroli dokumentów stanowiącą załącznik nr 3 do ww. zarządzenia nr 47 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 grudnia 2018 r. Instrukcja ta odwoływała się do struktury organizacyjnej nieistniejącego Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Pani Agnieszka Dalba, Główna Księgowa Resortu, w wyjaśnieniach z dnia 10 marca i 1 kwietnia 2022 r., potwierdziła, że po 1 stycznia dla części 30 – Oświata i wychowanie stosowano zasady (politykę) rachunkowości z 2018 r. Wyjaśniła również, że przyczyną braku jednolitej polityki rachunkowości były napotkane w trakcie roku budżetowego odmienności strumieni finansowych, wynikające ze specyfiki danych części budżetowych, które spowodowały, że w trakcie całego roku były identyfikowane różnice uniemożliwiające szybkie przeprowadzenie procesu migracji danych księgowych z systemu „eNova” do systemu „Quorum”. Dodatkowo sytuacja związana z zagrożeniem rozprzestrzeniania i zachorowania na COVID-19 spowodowała braki kadrowe przy jednoczesnym znacznym wzroście nałożonych nowych zadań.

(akta kontroli str. 932-934, 1278-1279)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe i w zakresie operacji finansowych. Sprawozdania łączne zostały sporządzone przez dysponenta części 30 – Oświata i wychowanie na podstawie sprawozdań jednostkowych (własnych i podległych jednostek), terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach jednostkowych kontrolowanej jednostki oraz dysponenta głównego były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej. Stwierdzona w toku kontroli nieprawidłowość nie miała wpływu na ocenę tego obszaru.

Część 67 – Polska Akademia Nauk

1. Dochody budżetowe

OBSZAR
Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na rok 2021 nie zaplanowano dochodów budżetowych dla części 67 – Polska Akademia Nauk. Zrealizowane dochody wyniosły 42,9 tys. zł i w porównaniu do 2020 r. były niższe o 108,8 tys. zł. W strukturze dochodów największy udział stanowił zwrot składek z austriackiej kasy chorych (25,3 tys. zł, tj. 59%) oraz zwrot środków tytułem nadpłaconych składek ZUS (9,2 tys. zł, tj. 21%). Według stanu na 31 grudnia 2020 r. nie wystąpiły należności pozostałe do zapłaty.

(akta kontroli str. 137, 2228-2271)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹²² Tj. do czasu zakończenia czynności kontrolnych NIK.

2. Wydatki

2.1 Wydatki budżetu państwa

Opis stanu
faktycznego

W ustawie budżetowej na 2021 r. wydatki w części 67 zaplanowano w wysokości 91 832 tys. zł. Wydatki ujęto w dwóch działach: 730 – Szkolnictwo wyższe i nauka w wysokości 91 827 tys. zł (w rozdziałach: 73010 Działalność organów i korporacji uczonych PAN – 17 419 tys. zł, 73011 Działalność pomocniczych jednostek naukowych i innych jednostek organizacyjnych PAN – 41 044 tys. zł, 73095 Pozostała działalność – 33 364 tys. zł) i 752 – Obrona narodowa (w rozdziale 75212 Pozostałe wydatki obronne – 5 tys. zł).

Wskutek dokonanych zmian w trakcie roku budżetowego zmniejszeniu uległy środki w rozdziale 73010 do wysokości 16 106 tys. zł oraz w rozdziale 73095 do wysokości 33 098,1 tys. zł, a zwiększono środki w rozdziale 73011 do wysokości 42 622,9 tys. zł. Nie dokonywano zmian w dziale 752.

Zrealizowane wydatki wyniosły 88 580,3 tys. zł, tj. 96,5% planu po zmianach. W porównaniu do 2020 r. były one niższe o 0,5%.

(akta kontroli str. 138-139)

Na dotację podmiotową zaplanowano po zmianach kwotę 87 240,9 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 86 045,8 tys. zł.

Środki te przeznaczone zostały na:

- finansowanie: wynagrodzeń kierownictwa PAN, uposażeń członków PAN i innych świadczeń na ich rzecz, organizacji Zgromadzeń Ogólnych PAN i posiedzeń Prezydium, działalności Prezesa PAN, Wiceprezesów PAN, Kanclerza PAN i zespołów doradczych, działalności pięciu wydziałów PAN, komitetów, ośmiu oddziałów PAN, działalności Komisji do Spraw Etyki w Nauce i Komisji Rewizyjnej oraz działalności Akademii Młodych Uczonych (rozdział 73010) – 15 711,5 tys. zł, tj. na poziomie wyższym od wykonania w 2020 r. o 437,1 tys. zł;
- finansowanie działalności 19 jednostek organizacyjnych Akademii, tj. 12 pomocniczych jednostek naukowych¹²³ działających na podstawie art. 68 ustawy o PAN, dwóch placówek naukowych nieposiadających osobowości prawnej, posiadających status pomocniczych jednostek naukowych¹²⁴ oraz pięciu innych jednostek organizacyjnych¹²⁵, działających na podstawie art. 70 ustawy o PAN, rozdział 73011 – 40 290,3 tys. zł, tj. na poziomie niższym od wykonania w 2020 r. o 466,3 tys. zł;
- finansowanie działalności Kancelarii PAN (m.in. koszty zatrudnienia pracowników Kancelarii, utrzymanie siedziby i jej oddziałów oraz koszty wyodrębnionych zadań z zakresu działalności upowszechniającej naukę realizowanych przez biura Kancelarii PAN), programu stypendialnego PASIFIC, współpracę naukową z zagranicą (m.in. finansowanie wyjazdów uczonych polskich wynikające z umów i protokołów do umów o współpracy PAN z zagranicznymi akademiami nauk i organizacjami równorzędnymi, składki do organizacji międzynarodowych, program „Wizyty studyjne w PAN”), działalność Międzynarodowego Instytutu Biologii Molekularnej i Komórkowej (na bieżącą eksploatację budynków oraz koszty utrzymania administracji i obsługi technicznej) – rozdział 73095 – 30 044 tys. zł, tj. na poziomie wyższym od wykonania w 2020 r. o 1 979,2 tys. zł.

¹²³ Biblioteka Gdańska, Biblioteka Kórnicka, Muzeum Ziemi, Archiwum w Warszawie, Archiwum Nauki PAN i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, Polski Instytut Studiów Zaawansowanych PIASt, Centrum Badań Historycznych w Berlinie, Biuro Promocji Nauki „POLSCA” w Brukseli, Przedstawicielstwo „Polska Akademia Nauk” w Kijowie, Stacje naukowe w: Paryżu, Rzymie, Wiedniu.

¹²⁴ Ogród Botaniczny Centrum Zachowania Różnorodności Biologicznej w Powsinie, Zakład Ichtobiologii i Gospodarki Rybackiej w Gołyszcu.

¹²⁵ Dom Seniora w Konstancinie, Dom Zjazdów i Konferencji w Jabłonie, Dom Pracy Twórczej w Wierzbie, Zakład Działalności Pomocniczej w Warszawie, Zakład Doświadczalny w Kórniku.

Wielkość dotacji celowych po zmianach wynosiła 4 586,1 tys. zł. Zrealizowane wydatki wyniosły 2 534,5 tys. zł. Środki wydatkowano na: budowę magazynu książek w przyziemiach Pałacu Działyńskich wraz z nadzorami i przebudowę ogrodzenia przy Pałacu Działyńskich, wykonanie izolacji przeciwwilgociowej murów i ścian piwnic budynku Pałacu w Jabłonie, kontynuację robót budowlanych (III etap) wraz z nadzorem inwestorskim i aktualizacją dokumentacji budowlano-wykonawczej, zakup księgozbioru Kazimierza Sabbata, zakup systemu zabezpieczającego ruch sieciowy w zakresie serwerów stron internetowych, zakup serwerów kastowych oraz systemu wideokonferencyjnego, zakup macierzy dyskowej i drukarek kodów kreskowych, finansowanie zadań związanych z kształceniem w szkołach doktorskich prowadzonych i współprowadzonych przez instytuty PAN.

Ogółem w rozdziale 73095, dotacje podmiotowe i celowe zostały zrealizowane na kwotę 30 993 tys. zł, co stanowiło 93,6% planu po zmianach i jednocześnie 35% zrealizowanych wydatków w części 67.

U dysponenta części 67 – Polska Akademia Nauk kontrolą objęto 38,1% zrealizowanych wydatków na dotacje celowe i podmiotowe w łącznej wysokości 34 986,1 tys. zł¹²⁶. Dysponent części 67 przekazywał środki w wysokości zgodnej z planem i terminowo.

(akta kontroli str. 2228-2271)

Zobowiązania w części 67 na koniec 2021 r. nie wystąpiły.

(akta kontroli str. 138-139)

W 2021 r. w PAN przeciętne zatrudnienie wyniosło 663 osoby i było o sześć osób niższe niż przeciętne zatrudnienie w 2020 r. Na wynagrodzenia w PAN wydatkowano łącznie 43 987,1 tys. zł, tj. o 1 507,9 tys. zł mniej niż w 2020 r. Przeciętne wynagrodzenie w PAN w 2021 r. wyniosło 5,5 tys. zł i było o 0,2 tys. zł niższe niż w 2020 r.

(akta kontroli str. 98-103)

Na podstawie rozporządzenia w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2020 r. nie wygasły z upływem roku budżetowego w części 67 przeniesiono do realizacji w 2021 r. jedno zadanie pn. „Program PASIFIC” na kwotę 1 100 tys. zł. Do dnia 30 listopada 2021 r. wydatkowano łącznie 251,2 tys. zł. Niewykorzystane na realizację zadania środki w wysokości 848,8 tys. zł zostały zwrócone w dniu 6 grudnia 2021 r. do Ministerstwa Finansów.

Zgodnie z wyjaśnieniami MEiN przekazanymi do Ministerstwa Finansów w dniu 28 stycznia 2022 r. ze środków w wysokości 3 339 tys. zł przeznaczonych w 2020 r. na realizację programu PASIFIC, kwota 1 100 tys. zł została ujęta w wykazie wydatków, które nie wygasają z upływem 2020 r. Z sumy tej pozostały niewydatkowane w 2021 r. środki w kwocie 848,8 tys. zł. Sytuacja pandemiczna i związane z nią ograniczenia nie zmieniły się w 2021 r., w związku z tym kampania promocyjna projektu poza granicami Polski nie mogła być poprowadzona również w 2021 r. Działania promocyjne prowadzone były w formie online. Spotkania Advisory Board także odbyły się w formie zdalnej – bezkosztowo. Ze względu na ograniczenia wynikające z formy, w której przyznana została dotacja na przygotowanie systemu informatycznego wspierającego nabór wniosków i realizację stypendiów w PAN nie mogło zostać powierzone organizacji partnerskiej wpisanej do projektu – Instytutowi Chemii Bioorganicznej PAN. Wykonawca systemu został wybrany w procedurze przetargowej, ale w odróżnieniu od partnera projektu jego zadania polegały wyłącznie na wykonaniu systemu, podczas gdy zadania ICHB PAN obejmowały również utworzenie koncepcji systemu. Komisja Europejska nie wyraziła zgody na przekwalifikowanie środków z oszczędności z zakupu systemu na zakup dodatkowych usług

¹²⁶ Badaniem objęto: umowę na dotację celową na finansowanie lub dofinansowanie kosztów realizacji inwestycji i zakupów inwestycyjnych innych jednostek sektora finansów publicznych oraz finansowanie lub dofinansowanie zadań inwestycyjnych obiektów zabytkowych jednostkom zaliczanym do sektora finansów publicznych (4 514,1 tys. zł); umowę na dotację celową dla pozostałych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych (72 tys. zł) oraz dotację podmiotową dla pozostałych jednostek sektora finansów publicznych (30 400 tys. zł)

analitycznych wspierających jego budowę. Dlatego też środki te nie zostały wykorzystane. Pomimo tego, zadanie zostało wykonane – wszelkie prace analityczne dotyczące systemu, jego odbiory i testowanie poprowadził zespół w Kancelarii PAN. System został odebrany w październiku 2021 r.

(akta kontroli str. 84-97, 2303, 2485-2491)

W 2021 r. do Ministra Finansów zwrócono się o umieszczenie w wykazie wydatków niewygasających z upływem roku budżetowego 2021 kwoty 2 188 tys. zł, z tego na realizację „Programu PASIFIC” (188 tys. zł) oraz „Cyfryzację procesów back-office – Zintegrowany System Informatyczny PAN” (2 000 tys. zł). Przyczyną wnioskowania o środki niewygasające w ramach Programu PASIFIC były ograniczenia wynikające z pandemii uniemożliwiające realizację kampanii promującej projekt poza granicami Polski, organizację stacjonarnych szkoleń, warsztatów, udział w konferencjach i targach, dostosowanie pomieszczeń do prowadzenia zdalnych konkursów, konferencji, a w odniesieniu do drugiego zadania opóźnienia w realizacji jego poszczególnych etapów.

Na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 r. w sprawie wydatków budżetu państwa, które w 2021 r. nie wygasają z upływem roku budżetowego¹²⁷, do dnia 30 listopada 2022 r. w części 67 mogą być realizowane ww. dwa zadania. Do 31 stycznia 2022 r. wydatkowano 50 tys. zł z tych środków.

(akta kontroli str. 135)

W planie budżetu zadaniowego w układzie funkcji, zadań, podzadań, celów oraz mierników na podstawie ustawy budżetowej na 2021 r. część 67 – PAN w funkcji 10. „Szkolnictwo wyższe i nauka” wskazane zostało zadanie 10.1. „Zarządzanie systemem szkolnictwa wyższego i nauki”, któremu zostały przypisane dwa cele, tj. „Podniesienie poziomu wyników badań naukowych” i „Zapewnienie dostępu do edukacji na poziomie wyższym” oraz zadanie 11.4.W „Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa”.

Do monitorowania stopnia realizacji celu „Podniesienie poziomu wyników badań naukowych” wykorzystano miernik: „Liczba artykułów naukowych z polskimi afiliacjami, które zostały opublikowane w danym roku budżetowym, odnotowanych w bazie bibliograficznej Scopus (szt.)”. Wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 37 700, zaś faktycznie wyniósł 47 883.

Do monitorowania stopnia realizacji celu „Zapewnienie dostępu do edukacji na poziomie wyższym” wykorzystano dwa mierniki: „Udział osób z wyższym wykształceniem w liczbie osób w społeczeństwie polskim w grupie wiekowej 30-34 lata (w %)” – wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 47,5%, zaś faktycznie wyniósł 47% oraz „Odsetek studentów – cudzoziemców studiujących na polskich uczelniach (%)” – wartość wykonania miernika w 2021 r. zaplanowano na poziomie 7,5%, zaś faktycznie wyniósł 7,19%.

W ramach zadania 11.4.W „Gotowość struktur administracyjno-gospodarczych kraju do obrony państwa” w poddziałaniu 11.4.2.4.1. „Szkolenie obronne administracji publicznej i przedsiębiorców” zaplanowano kwotę 5 tys. zł. Środki na ten cel nie zostały wydatkowane.

(akta kontroli str. 326-327)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie wykonanie budżetu państwa w 2021 r. przez kontrolowaną jednostkę w zakresie wydatków. Wydatki ponoszone były w kwotach wynikających z zatwierdzonego planu finansowego po zmianach na zadania służące realizacji celów PAN.

¹²⁷ Dz. U. poz. 2407.

OBSZAR

3. Sprawozdawczość

3.1 Sprawozdania

Opis stanu faktycznego

Kontrolą objęto prawidłowość sporządzania rocznych sprawozdań za 2021 r. przez dysponenta części 67 – Polska Akademia Nauk:

- o stanie środków na rachunkach bankowych państwowych jednostek budżetowych (Rb-23),
- z wykonania planu dochodów budżetowych (Rb-27),
- z wykonania planu wydatków budżetu państwa (Rb-28),
- z wykonania wydatków budżetu państwa oraz budżetu środków europejskich w układzie zadaniowym (Rb-BZ1).

(akta kontroli str. 326-327, 1476, 1478, 1482, 1528, 1531, 1978-1982, 1992)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli opiniuje pozytywnie sporządzone przez kontrolowaną jednostkę sprawozdania budżetowe. Sprawozdania zostały sporządzone terminowo i prawidłowo pod względem rachunkowym. Kwoty wykazane w sprawozdaniach były zgodne z danymi wynikającymi z ewidencji księgowej.

V. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

1. Sporządzanie wniosków zakupowych, zgodnie z wewnętrznymi regulacjami;
2. Zwiększenie nadzoru nad procesem rozliczania dotacji przez MEiN w celu zachowania terminów przewidzianych przepisami ustawy o finansach publicznych oraz umowami, a także ujednoczenie zapisów umów dotacyjnych w szczególności w zakresie przedstawiania rozliczenia przez dotowanego i jego zatwierdzenia przez Ministra;
3. Podjęcie niezbędnych działań zarządczych ukierunkowanych na niedopuszczenie do nierzetelnego sporządzania sprawozdania Rb-N;
4. Wprowadzenie jednolitych zasad (polityki) rachunkowości dla Ministerstwa Edukacji i Nauki zgodnych z wymogami ustawy o rachunkowości w zakresie opisu systemu ksiąg rachunkowych i systemu informatycznego;
5. Opracowanie nowych zasad obiegu i kontroli dokumentów w zakresie obsługi finansowo-księgowej.

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie¹²⁸ umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa

¹²⁸ Najwyższa Izba Kontroli zwraca się z prośbą o zgłaszanie, w miarę możliwości, zastrzeżeń opatrzonego kwalifikowanym podpisem elektronicznym, na adres elektronicznej skrzynki podawczej (ePUAP) NIK lub na adres mailowy NIK wskazany w stopce na pierwszej stronie niniejszego wystąpienia. W przypadku zaś nadania pisma z zastrzeżeniami (pisma opatrzonego własnoręcznym podpisem) w placówce pocztowej operatora wyznaczonego, NIK zwraca się z prośbą o dodatkowe przekazanie skanu tych zastrzeżeń na ww. adres mailowy.

Najwyższej Izby Kontroli. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 14 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, kwietnia 2022 r.

Wiceprezes
Najwyższa Izba Kontroli
Małgorzata Motylow

.....
podpis